

TRANSCRIPT VAN PRATEN MET DE STATEN VAN PROVINCIALE STATEN UTRECHT

26 maart 2025

1. Opening

De voorzitter: Beste mensen, als iedereen een plaats kan en wil innemen, dan kunnen we gaan beginnen. Ik zie nog wat mensen hier en daar binnendruppelen, maar het is inmiddels 19:00, dus ik wil graag omwille van de tijd beginnen. Welkom aan iedereen hier in de Statenzaal van de provincie Utrecht, welkom ook aan iedereen die, toch wel in groten getale, op de publieke tribune hebben plaatsgenomen. Welkom aan de Statenleden, de commissieleden en ook de gedeputeerden, en ook de gedeputeerden die eventueel online meekijken, en sowieso iedereen die met de stream online meekijkt. Vooral ook een hartelijk welkom aan de elf sprekers van vanavond. Mijn naam is Sjors Nagtegaal, statenlid en vanavond uw voorzitter. We horen vanavond over twee onderwerpen bij Praten met de Staten. Het eerste is de energietransitie en dan in het bijzonder windenergie. De meeste sprekers van vanavond gaan in op de aanlijnplicht voor de hond, die grondeigenaren van 15 maart tot 15 september dit jaar in de kern van het wolvenleefgebied, dat is nabij Austerlitz op de Utrechtse Heuvelrug, hebben ingesteld. Ik zal bij elk van deze onderwerpen zo veel mogelijk ook aangeven hoe provinciale staten zich de komende tijd over deze onderwerpen gaat bezighouden. Zo meteen horen wij graag van u, de sprekers. Dat doen we in het plenaire deel, waar we nu in terecht zijn gekomen. Dan krijgt elke spreker vijf minuten de tijd en ik zal ook op die spreektijd toezien, zodat iedereen ook tijdig aan het woord komt. De sprekers worden ook per onderwerp en in blokjes naar voren gevraagd en aan het eind van ieder blokje sprekers krijgt iedere fractie de gelegenheid om maximaal één verhelderende vraag te stellen. Daarna volgt het onderdeel ontmoeten, dat is hier achter mij in de foyer, en dan gaan Statenleden met u graag verder in een echt mens tot mens gesprek, onder het genot van een alcoholvrij biertje, of wijntje, of een colaatje of wat dan ook. En nootjes, vergeet de nootjes niet. Mijn laatste mededeling, de bijeenkomst van vanavond is openbaar, dus iedereen die hier spreekt komt in beeld en het kan ook later worden teruggekeken. Er wordt van dit deel een verslag gemaakt, zodat ook iedereen dat terug kan lezen en van het informele deel wordt uiteraard geen verslag gemaakt.

2. Energietransitie en windenergie

De voorzitter: Dan gaan we over tot inspraak en zoals ik net al zei, we beginnen met het onderwerp energietransitie en windenergie. Die onderwerpen zullen waarschijnlijk ook belangrijk gedeelte beslaan van de vergadering van de Statencommissie B&E van volgende week. Er zijn een aantal onderwerpen daar geagendeerd en die vindt plaats volgende week, dus 2 april vanaf 14:00 en u bent daar ook welkom om op de tribune te zitten. Ik vraag nu de twee sprekers naar voren, dat zijn de heer Van Egmond, namens Regioteam Energietransitie, en mevrouw Nieboer op persoonlijke titel en ik wil hen vragen om op die plaatsen daarachter met zijn tweeën plaats te nemen. De heer Van Egmond en mevrouw Nieboer. U heeft het moment. Ik denk dat ik de heer Van Egmond dan het woord kan geven en u krijgt vijf minuten.

Paul van Egmond: Dank u wel. Goedenavond. Mijn naam is Paul van Egmond. Ik werk bij NedZero, dat is de branchevereniging voor windenergie, en wij zitten samen met enkele andere brancheverenigingen voor zonne-energie en duurzame energie in het algemeen in het Regioteam Energietransitie. Ik ben hier vorige maand ook geweest, heb toen heel veel sprekers gehoord die veel bezwaren en zorgen uiten over windenergie in de provincie, en ik vond het tijd voor een tegengeluid. Onderweg van Amsterdam naar hier heb ik zitten dubben van hoe zal ik dat nou eens aanvliegen? En ik kom er eigenlijk niet uit. Want je kunt enerzijds heel makkelijk en heel goed een wenkend perspectief schetsen over de energietransitie, waarin we toegaan naar een mooiere toekomst met schonere lucht en meer rechtvaardigheid, je kunt het ook aanvliegen op een wat somberdere manier. Het leek mij interessant om dat toch eens te proberen. Dus we hebben vorige maand denk ik veel nadelen van de windenergie gehoord en ik zou jullie eens willen meenemen in de nadelen van geen windenergie. Die nadelen, die gaan eigenlijk alle kanten op. Die nadelen zijn minder schone lucht. Ik weet niet of dat algemeen bekend is, maar ons energiesysteem, ons fossiele energiesysteem, en ook zaken als koken op gas verkorten onze levens. We leven statistisch gezien een jaartje korter

omdat we in fossiele auto's rijden en routinematig aardgas gebruiken. Ander nadeel van geen windenergie is er kunnen geen nieuwe woonwijken worden aangesloten op de elektriciteitsnet. We hebben momenteel een tekort, laatste wat ik hoorde was 400.000 woningen tekort, maar dat getal zingt al een tijdje rond dus ik vermoed dat het inmiddels nog wat verder is opgelopen, want de bouwsector die haalt ook zijn jaarlijkse targets niet. Dat brengt me dan ook op het punt rechtvaardigheid. Geen windenergie is ook minder rechtvaardigheid. Die mensen die op zoek zijn naar een van die 400.000 woningen, die kunnen dus die woning niet vinden. Bedrijven die willen verduurzamen of willen uitbreiden, die kunnen dat niet en die worden daarom misschien wel weggeconcentreerd door andere bedrijven die wel goedkoop aan voldoende energie kunnen komen. Allemaal nadelen van geen windenergie en eigenlijk, als je het wat groter trekt, allemaal nadelen van de energietransitie niet vervolmaken. Het is nu nog veel te vroeg om te zeggen, maar je kunt je van de energietransitie afvragen zijn we halverwege of leveren we half werk? Aan het begin van de energietransitie werd ons als maatschappij als wenkend perspectief eigenlijk geschetst, we bouwen aan een decentraal energiesysteem, zo eerlijk mogelijk voor iedereen. Je kunt je eigen energie opwekken, zelf gebruiken en dat doen we samen. Inmiddels zijn we duidelijk onderweg en komen we ook aan de nadeel kant. De nadelen worden ook duidelijker. Als we nu zouden stoppen of vertragen, is dat eigenlijk het slechtste dat ze zouden kunnen doen, want dan zijn we onvoldoende gevorderd om de voordelen, die daar echt heus van zijn, gestalte te doen geven, maar de weg terug, die is eigenlijk al afgesloten, ook door geopolitieke ontwikkelingen. Daar konden we tien jaar geleden niet van dromen dat het zo zou gaan, maar daar zijn we dan en dit is eigenlijk het ongemakkelijke verhaal. De energietransitie is ook ongelooflijk ingewikkeld. Het is anders dan wat we gewend zijn als maatschappij, dat veel van die ingewikkeldheid opeens ook op het bordje van bewoners komt en met die bewoners moeten we in gesprek. We moeten überhaupt met elkaar in gesprek over de energietransitie en iedereen heeft ook het recht om dat gesprek gevoerd te krijgen.

De voorzitter: Komt u tot een afronding?

Paul van Egmond: Ja. Ik noem dat zelf gedoe per megawattuur. De gedoe per megawattuur is een metric voor of dat gesprek plaatsvindt. Als je geen gedoe per megawattuur hebt, dat is niet goed, want dan vindt dat gesprek niet plaats. Als je te veel gedoe hebt per megawattuur, komt het project niet van de grond. Daartussenin is een bandbreedte en ik wil alle provinciale statenleden oproepen om met elkaar die bandbreedte op te zoeken, van gedoe per megawattuur. Dat was hem.

De voorzitter: U bent aan het eind gekomen. Dank u wel, mijnheer Van Egmond. We hebben natuurlijk nog een inspreker in dit blokje. We hebben begrepen dat zij eigenlijk aanstaande hier is, op elk moment. Mevrouw Nieboer is er al. Dan wil ik u ook vragen om daar plaats te nemen en uw bijdrage te doen. Bij deze mijnheer, naast- Ja. Ik geef u ook vijf minuten voor uw inbreng.

Mevrouw Nieboer: Goedenavond. Ik woon in Vreeland, een klein dorp waar ik en vele anderen zijn gaan wonen vanwege de rust en de samenhang van een kleine gemeenschap. Ook een dorp wat nu gevoelsmatig uit het niets te maken krijgt met beslissingen vanuit de provincie over het plaatsen van windmolens. Inmiddels daardoor ook een dorp met een tegen- en voorstanders van windturbines en dorpsgenoten die het nog niet weten. Waar we het als dorpsgenoten allemaal over eens zijn, zijn twee onderwerpen. We willen gedegen proces en een windpark mag niet ten koste gaan van onze leefbaarheid. Aan de hand van deze twee punten, proces en leefbaarheid, wil ik u graag uitleggen wat het dorp Vreeland overkomt. Een proces als deze, waar ingrijpende beslissingen over de leefomgeving van burgers worden genomen, dient zorgvuldig te verlopen met ruimte voor inspraak en participatie. We kennen allemaal voorbeelden uit het verleden waarin dat niet is gebeurd. Voor veel inwoners van Vreeland voelt het nu alsof zij ook kwetsbare burgers zijn, die worden vermalen in een parallelle ambtelijke werkelijkheid en ambitie. In de aanloop organiseert de provincie een enquête en een burgerforum. Niemand die ik ken in ons dorp heeft hiervan gehoord of deelgenomen. Informatie meetings over het proces omtrent windenergie, had de provincie die niet ook in ons dorps huis moeten organiseren, aangezien we blijkbaar zo'n kansrijk zoekgebied voor de deur hebben? Dan zijn er startgesprekken, waarvoor alleen al in mijn straat 14 van de 42 huishoudens de uitnodiging niet hebben ontvangen. Wanneer ik contact opneem antwoordt uw programmteam: "Dit is een adres wat niet in het 800 meter gebied ligt. Toch wel, maar u bent het enige blok wat de brief niet heeft ontvangen." Geheel onjuist. Dan de meedenksessie op 7 mei, midden in de voorjaarsvakantie. Ouders die zich zorgen hebben over de effecten van windturbines op zichzelf en

de gezondheid worden uitgesloten, ze zijn op vakantie. Je mag verwachten dat een bevoegd gezag dat zich laat gelden, zoals de provincie Utrecht nu doet, alles op alles zet om dit proces goed te laten verlopen. Ik heb zojuist geïllustreerd dat dit niet het geval is. En moet de provincie niet beginnen bij het begin, namelijk draagvlak creëren? Uw houding, tempo en manier van communicatie doet het tegenovergestelde. In het najaar gaan we volgende procesfase in, communicatie en verantwoordelijkheid gaat over naar initiatiefnemers. Nu hoor ik dat tientallen dorpsgenoten de intentie hebben om claims bij hen neer te leggen vanwege waardedaling van hun huis of nadelige gezondheidseffecten. Hoe moeten deze initiatiefnemers, een handvol mensen, zich staande gaan houden tegenover tientallen claims van hun eigen dorpsgenoten? Zijn ze niet nu al uiterst kwetsbaar? En dan zijn er veel zorgen, mensen met zorgen, laten we ze even tegenstanders noemen. Ze voelen zich in het nauw gedreven en voelen dat ze niet anders kunnen dan hun omgeving de ogen te openen, en berichten te posten en te alarmeren. Andere twijfelaars, voorstanders, meedenkers of initiatiefnemers voelen zich door al deze emoties bedreigd en geïntimideerd. Dat maakt ook dat ik persoonlijk elk woord uit deze inspraak moet afwegen. Ik ervaar zelf polarisatie en verharding en dat in een dorp dat als ambitie had om het gelukkigste dorp van Nederland te worden. Waarom vraag ik zoveel aandacht voor zorgvuldigheid, is dat voor ons iets wezenlijks op het spel staat. De leefbaarheid, mijn tweede punt. Vreeland is ons thuis. Wij verwachten een overheid die het welzijn van burgers beschermt. Er zijn zoveel aanwijzingen dat windturbines dichtbij woningen overlast veroorzaken. Landen om ons heen hanteren veel strengere afstands- en geluidsnormen. Is het niet logisch dat de overheid zich op alle mogelijke manieren wil verzekeren van ons welzijn? Maar wat doet de provincie Utrecht? In alle communicatie wordt uitgestraald dat er haast is. Haast, die wel gunstig is als je politiek succes wil boeken, die zelfs nog te begrijpen is als je een klimaatcrisis als belangrijkste argument neemt, maar die absoluut niet de indruk wekt dat de burger belangrijk is. Er wordt niet op het RIVM-rapport gewacht over landelijke afstandsnormen, een debat over moties wordt een dag later gevolgd door de startgesprekken in ons dorps huis. Laat dit tot u doordringen. Tot slot. Hoelang heb ik nog? Daar ga ik, heel rap. Het vereist moed om voorloper te zijn in de ontwikkeling van duurzame energie, echter, het vereist net zoveel moed om dat met juiste processen te doen en de leefbaarheid van inwoners serieus te nemen. Ik wil u verzoeken uw rol als volksvertegenwoordiger waar te maken en te gaan staan voor een gedegen bestuurlijk en participatieproces en onze leefbaarheid te gaan borgen. Niet alleen mondeling als belofte door het provinciebestuur, maar daadwerkelijk te gaan verankeren in het gehele proces. En als het verstandiger is om te stoppen, doe dat dan ook. Dank u wel. Ik moet nog even zwaaien naar het thuisfront.

De voorzitter: Dank u wel. Dit geeft mij dit geeft mij meteen de gelegenheid u te informeren over een wat minder leuk nieuws wellicht. Er mag eigenlijk in deze zaal niet geklapt worden. Ik laat het voor deze keer toe, maar goed, u heeft het nu eenmaal gedaan, maar laten we het niet nogmaals doen. Dan gaan we nu over naar wellicht wel een heuglijk moment voor de staten- en commissieleden, namelijk de mogelijkheid om vragen te stellen. Ik zie een handje van mevrouw De Widt. Is dat een punt van orde of gewoon echt een vraag? Om even de spelregels uit te leggen, u heeft de mogelijkheid om per fractie één verhelderende vraag te stellen aan één van deze twee sprekers, dus u moet wel kiezen. Ik zag mevrouw De Widt van D66 als eerst en die geef ik graag het woord voor een verhelderende vraag.

Marianne de Widt: Dank u wel. Ik wilde mijnheer Van Egmond bedanken voor zijn verhaal, maar ik heb nog wel een vraag voor hem. Heeft u een concreet advies voor provinciale staten of voor de provincie Utrecht?

De voorzitter: Mijnheer Van Egmond, u mag deze vraag, als u kan, meteen antwoorden.

Paul van Egmond: Zeker. Wilt u een technisch of een filosofisch antwoord?

De voorzitter: Als het maar niet te lang is.

Paul van Egmond: Goed. Het technisch antwoord, vergun meteen ook opslag bij windenergie, want dat doet het energiesysteem veel goed. Filosofisch, help omwonenden inzien dat het is hun omgeving. Als er windmolens komen wordt het ook hun windmolens. Laat die windmolens ook renderen in hun community. Windmolens die brengen de elektriciteit binnen, voor die elektriciteit wordt ook betaald, met dat geld kan een gemeenschap dingen doen en dat kan een maatschappelijk middenveld creëren, dat de laatste jaren in Nederland best wel is uitgehold door ontkerkelijking en verdere individualisering. De activiteiten die je kunt ontplooiën met een omgevingsfonds kunnen mensen ook samenbrengen en dat kan mooi zijn. Dat zou mijn tip zijn, om daar veel aandacht aan te geven.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zag mevrouw Hoek inderdaad, ik zag mevrouw Ghijsels-Kerkhoff. We gaan eerst naar mevrouw Hoek van 50PLUS voor een verhelderende vraag.

Mieke Hoek: Dank u, voorzitter. Mevrouw Nieboer, wat vindt u ervan dat er niet gewacht wordt op de uitslag in het kader van het onderzoek van het RIVM, wat het kan teweegbrengen wat betreft de gezondheid van de inwoners die te dicht bij de windturbines wonen? Wat vindt u ervan dat daar niet op gewacht wordt en dat men doorgaat met het proces? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Ik moet wel opmerken, ik probeer ook al naar alle sprekers te luisteren. Ik hoorde wel al een mening geventileerd zijn over dat RIVM-rapport en ik wil ook meegeven aan de Statenleden, probeer niet echt in een soort politiek debat te komen met de sprekers. Maar ik geef het woord aan mevrouw Nieboer om deze vraag te beantwoorden.

Mevrouw Nieboer: Nou, ik wil best in een politiek debat komen hoor. Maar ja. Wat vind ik daarvan? Als je het mij persoonlijk vraagt, dan vind ik het zeer zorgwekkend. Ik word er gewoon om eerlijk te zijn een beetje bang van en mijn vertrouwen in overheid daalt heel hard. Dus dat vind ik ervan.

De voorzitter: Dank u wel en dank ook voor de vraag, mevrouw Hoek. Dan gaan we naar mevrouw Ghijsels-Kerkhoff en ik zie ook nog een vraag van de heer Vermaat van de SGP. Eerst mevrouw Ghijsels-Kerkhoff van de BBB.

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: Eén vraag mocht er? Dan aan de heer Van Egmond een vraag. U bent heel enthousiast over deze energieoplossing en ik hoor u eigenlijk argumenten aanhalen die het grotere plaatje betreffen, tegelijkertijd vraag ik aan u in welke mate vindt u nou eigenlijk dit de perfecte energieoplossing voor een zeer dichtbevolkt land als Nederland, die ook nog voorop wil lopen? Want daar wringt het, dat heeft u net gehoord bij uw buurvrouw. Vindt u dat Nederland voorop zou moeten lopen?

De voorzitter: Maar dit zijn dan twee vragen. Want u uw vraag is, vindt u het verantwoord in een dichtbevolkt land? Dat is de eerste vraag, meen ik. De tweede vraag, die doen we dan niet. Dus de heer Van Egmond, de vraag, de eerste vraag die werd gesteld.

Paul van Egmond: Ja, dank u wel. Er bestaan geen ideale energieoplossingen. Er is geen enkele manier van energie opwekken zonder nadelen. We hebben in Nederland kolen gehad in kolenmijnen, daar stierven mijnwerkers massaal aan stoflongen. We hebben hout gestookt. Toen het hout op was, zijn we turf gaan steken. Als je het over ongezond hebt, dan is dat wel echt de bloody limit, denk ik. Aardgas hebben we net lang genoeg gehad om te vergeten dat energie maken nadelen kost, totdat er in Groningen heel veel aardbevingen kwamen en daar tienduizenden Groningers met verzakte huizen zitten, wat ook nog niet is opgelost. Kernenergie is compact en stabiel, maar kan niet goedkoop gebouwd worden en een eindoplossing voor kernafval is er in Nederland niet. Dus er zijn geen energie manieren zonder nadelen. Dus ik denk niet dat de vraag- Nee, het is helemaal niet een slechte vraag, maar het korte antwoord is dus ja, ik denk dat windenergie en zonne-energie voor deze tijd ook in dit land de beste optie zijn, want ze zijn er nu.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Ghijsels-Kerkhoff, u bent het er niet mee eens?

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: Ik heb het gevoel dat ik het antwoord op mijn vraag niet heb gehoord. Mijn vraag was-

De voorzitter: Ik snap wat u bedoelt. Ik kan wellicht ook dat gevoel hebben, maar de heer Van Egmond gaat wel over zijn eigen antwoord natuurlijk. Dus ik wil graag verdergaan als u het toestaat. Ik zag nog de heer Vermaat, de heer Travaille en de heer Breur. Gaan we eerst naar de heer Vermaat van de SGP voor een korte verhelderende vraag aan een van de sprekers.

Kees Vermaat: Voorzitter, dank u wel. Dank voor de sprekers ook. Ik moet een keuze maken en dat wordt toch ook de heer Egmond, al ik de bijdrage van mevrouw Nieboer wel goed gehoord heb. De vraag is daarover, over het stukje focussen op wind en zon. U hebt al iets over gezegd, kernenergie, maar laten we even iets breder zeggen. Als u verder mag kijken dan die wind en zon, ongeacht het financiële plaatje, waar zou u dan voor gaan?

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: De heer Van Egmond.

Paul van Egmond: Ik zou gaan voor wind en zon. Wind en zon, en opslag, en energiebesparing, en geothermie en gewoon doorgaan op het pad dat we zijn ingeslagen en daar niet halverwege weifelen.

De voorzitter: Ik voel wel aan dat er nu een debat aan het ontstaan is, van welles-nietes. Ik zou daarop willen wijzen dat de vraag van mevrouw De Widt van D66, dat dat echt een perfecte verhelderende vraag is. Dus even als voorbeeld voor de anderen. Mijnheer Breur of nee, sorry, wacht even. Ik zag eerst de heer Travaille toch. Sorry, mijnheer Breur. Ik zag eerst de heer Travaille van de Partij voor de Dieren.

Anjo Travaille: Van Partij voor de Dieren. Dank u wel. Ik heb een vraag aan mevrouw Nieboer. Dank voor uw bijdrage. Ik herken een aantal punten in uw betoog over het proces en over gezondheid en andere punten kijk ik misschien net iets anders tegenaan, maar vanaf hier, wat zou de provincie nou in uw ogen het beste kunnen doen? Wat zijn de drie punten die de provincie het beste zou kunnen doen voor het vervolg vanaf het moment nu?

De voorzitter: Mevrouw Nieboer.

Mevrouw Nieboer: Ik weet niet of ik er drie kan verzinnen. Ik denk het allerbelangrijkste is dat er borging komt voor de gezondheid. De gezondheid is overstreden, maar dan de leefbaarheid. Het is nu de tweede keer dat ik hier ben en ik zie dan dat er mondeling wat beloofd wordt en dat we dan de startgesprekken hebben en dan wordt er gezegd als er rapporten zijn en de gezondheid is in het spel, dan stoppen we. Ik denk daar heb ik niks aan, want wat je nu doet is dat je doorgaat coûte que coûte en wat betekent dat? Ik mag het eigenlijk niet gebruiken, maar je houdt de zwaard van Damocles boven een dorp. Als, dan, et cetera, dat vind ik gewoon het allerlastigste. Dus als u mij vraagt is het gewoon allemaal lef tonen en ermee stoppen. En als het veilig is, dan zijn wij een dorp wat echt mee wil denken en dan moeten we weer vanaf vooraf aan beginnen met normale participatie en dan willen we best meepraten. Maar op deze manier is gewoon- Ik vind het heel bedreigend.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zag verder geen handjes. Ik heb er nog twee genoteerd, dat is mijnheer Breur en de heer De Jong. Dan stel ik wel voor dat we dan daarna weer verder gaan. Ik zie ja-geknik. Dan gaan we naar de heer Breur van de SP voor een korte verhelderende vraag.

Jan Breur: Dank u wel. Ook een vraag aan mevrouw Nieboer. Vorige week hebben we zeer uitvoerig gedebatteerd over windenergie en daar heb ik de gedeputeerde ook om toezeggingen gevraagd dat omwonenden inspraak hebben op de hoogte, de hoeveelheid en dat de windmolens uitgeschakeld kunnen worden op het moment van overlast. Is er iets dat u daar nog aan toegevoegd zou willen hebben?

De voorzitter: Mevrouw Nieboer. Misschien een lastige vraag om meteen een antwoord op te formuleren.

Mevrouw Nieboer: Ja klopt. Dat is ook niet mijn vak. Ik vind die toezegging dusdanig dat ik het wel lastig vind, want als je bij de startgesprekken ook daadwerkelijk bent, dan zit daar ook iemand van de GGD en die zegt dan wij verwachten niet dat het RIVM-rapport zoveel anders gaat zijn. Dus mij gaat het om die leefbaarheid en of het dan hoger of lager is, ik wil gewoon heel graag dat mijn dorp voor iedereen, voor- of tegenstander, blijft, dat dat gewoon een leefbaar dorp blijft. Als je voor- of tegenstander bent of je weet het niet, je wil graag inspraak hebben over de leefbaarheid van je omgeving. Ik voel hem nu niet zelf persoonlijk, maar dat is mijn mening.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de laatste vraag van de heer De Jong van de fractie van Volt.

Amos de Jong: Dank voorzitter en onze dank gaat ook uit naar beide sprekers, hartstikke fijn dat jullie de moeite hebben genomen om naar ons toe te komen. Helder verhaal. Wij hadden ook een verduidelijkende vraag voor mevrouw Nieboer. U heeft het veel over veiligheid en gezondheid en de leefbaarheid en we horen dat goed. We kunnen ons ook goed voorstellen dat u zich daar zorgen over maakt en dat is ook, denk ik, terecht. Aan de andere kant zijn er ook geluiden, bijvoorbeeld van mijn partij Volt, dat we ons grote zorgen maken over juist die leefbaarheid en de gezondheid-

De voorzitter: Wat is de vraag?

Amos de Jong: Op dit moment vanwege de fossiele industrie. Hoe weegt u dat belang dat we op dit moment afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen, wat veel negatieve effecten heeft op de gezondheid, ten opzichte van de zorgen die u heeft over wind?

Mevrouw Nieboer: Ik denk dat je de oorzaak van die fossiele brandstoffen op moet lossen. U heeft het over CO₂-uitstoot of heeft u het over- Ik ben niet helemaal- Kunt u nog één keer die vraag stellen?

De voorzitter: Nog één keer echt de vraag, mijnheer De Jong.

Amos de Jong: Dan zal ik hem inderdaad wat korter stellen, voorzitter. De vraag is, de vervuiling van de fossiele brandstof op dit moment, waar ons energiesysteem op gebaseerd is, die hebben heel veel nadelige gezondheidseffecten. U maakt zich ook zorgen over de gezondheidseffecten van wind, maar die zijn misschien wel minder dan het huidige scenario. Of ziet u dat anders?

De voorzitter: Mevrouw Nieboer.

Mevrouw Nieboer: Ik denk zelf dat we ook naar nucleaire energie meer moeten kijken. Dan weet ik niet of de provincie Utrecht dat moet oplossen, maar ik zou daar als Nederland zijnde meer op inzetten en meer op versnellen, in plaats van nu versnellen op heel weinig vierkante meters op windenergie. Dus dat is mijn antwoord.

De voorzitter: Dank u wel en dank jullie beiden voor jullie bijdrage. Dan wil ik naar het volgende blokje gaan.

Marlies Welschen-Van der Hoek: Voorzitter, ik heb een ordevoorstel. Het is voor onze eerste keer dat wij deze verhelderende vragen stellen tijdens Praten met de Staten. U gaf net al een compliment aan mevrouw De Widt van D66, maar in de andere vragen zie ik toch echt wel veel politieke meningen doorschemeren van partijen. Dat is prima als we dat met elkaar afspreken voor het vervolg, maar ik vind nu is de afspraak dat we het neutraal daar houden volgens mij.

De voorzitter: Dank mevrouw Welschen, u bent mij wel voor. Ik wilde eigenlijk een beetje alweer even terug naar u gaan, want we zijn nu een halfuur verder en twee insprekers, dus een beetje rekening met wat we nog moeten doen. Ga bij uzelf te rade van moet ik deze vraag nu echt stellen? Maar goed, ik zal gedurende deze Praten met de Staten gewoon organisch kijken hoe dat loopt en zal ik ook waar nodig u nog veel meer afkappen dan dat ik nu al doe. Ik dank jullie nogmaals. U kunt beide weer plaatsnemen op de publieke tribune.

3. Aanlijnplicht honden

De voorzitter: Dan gaan we naar het volgende onderwerp en dat is de aanlijnplicht voor honden in de kern van het wolvenleefgebied op de Utrechtse Heuvelrug. Ik kan me zomaar voorstellen dat wellicht de meeste bezoekers nu op de tribune voor dit onderwerp zijn gekomen. Dat is misschien een aanname, maar goed. Kleine context erbij, de aanlijnplicht is tot stand gekomen op basis van het advies van de zoogdiervereniging. Het advies is ook overgenomen door de provincie, waarop grondeigenaren in het gebied een periodieke aanlijnplicht van 15 maart tot 15 september hebben ingesteld. En bij die grondeigenaren moet u denken aan natuurorganisaties en landgoedeigenaren. De gedeputeerde heeft ook daarover onlangs een memo gestuurd en dit kan ook nog geagendeerd worden voor de vergadering van de commissie LWM, die 9 april om 09:00 zal plaatsvinden. Ik roep de insprekers voor dit onderwerp in drie groepen vandaag naar voren en we beginnen met de eerste groep. Zij hebben ook een assistentiehond bij zich. Dat gaat om de heer Molenaar en mevrouw Groeneveld en we zullen daar een klein beetje wat iets meer ruimte bieden ook weer voor die verhelderende vragen, wees wel kritisch op uzelf, omdat de heer Molenaar en mevrouw Groeneveld ook hebben aangegeven bij het informele deel het toch wat lastiger vinden om dat contact te zoeken en het geroezemoes, als je slechtiend bent, dan is dat wellicht lastig. Ik wil eerst de heer Molenaar namens Geleidewolf en ook namens eigenaren van assistentiehonden in de provincie Utrecht het woord geven. U heeft vijf minuten.

Ferry Molenaar: Dank u wel, voorzitter. Ik ga niet aan die vijf minuten komen, want ik wil het kort houden. Ik was hier drie maanden geleden ook al en toen ging het over wolven in combinatie met geleidehonden. Ik liep hier net binnen en ik voelde me eigenlijk al een beetje thuis merkte ik. Het is de derde keer dat ik hier ben over hetzelfde onderwerp en ik

weet niet of dat per se heel positief is. Naar aanleiding van de vorige keer heb ik contact gehad met gedeputeerde mevrouw Sterk over dit onderwerp en eigenlijk kreeg ik een beetje het gevoel dat we zelf maar moesten dealen met de gevolgen van alles wat er gebeurd is. Dan komt 14 maart, de verjaardag van mijn moeder, maar ook de dag waarop bekend werd dat de aanlijnplicht de dag daarna al in zou gaan. Eigenlijk waren wij allemaal een beetje verrast. Ik wil eigenlijk even inzoomen op de praktische gevolgen die dit voor ons heeft, want wij geleidehonden, assistentiehond gebruikers, hebben al langer last van de situatie, maar die begint nu wel nijpend te worden. Dan wil ik twee voorbeelden geven, een gaat over geld en een gaat over tijd. De eerste is het geld. We zijn hier komen wonen, in elk geval ik ben hier komen wonen, vanwege de natuur, vanwege de vrijheid van mijn hond en ik moet nu naar andere gebieden op mijn hond zijn broodnodige ontspanning te bieden. Dat betekent dat ik naar het strand ga, naar andere gebieden, en ik heb het voor uitgerekend, het spijt me dat ik het niet heb kunnen opsturen, ik was te druk met andere dingen, maar dat kost ongeveer 2000 euro per jaar, om mijn hond de ontspanning te geven die die nodig heeft. Dat is iets meer dan een laag maandsalaris, het is meer dan vakantiegeld. Het is een hoop geld. En ik krijg een beetje het gevoel dat de provincie Utrecht in de dit geval problemen op probeert te lossen en daarmee problemen voor een andere groep creëert en dat we zelf maar even moeten gaan uitzoeken hoe we die oplossen. Tweede punt is tijd. Het reizen van en naar gebieden die wel veilig zijn kost soms wel tweeënhalf uur enkele reis met het openbaar vervoer, want wij rijden geen auto, wist u misschien niet, maar het is echt zo. Dus vijf uur voor heen en terug. Dus dat is een dagtaak, zijn we een hele dag mee bezig. Ik kan niet zeven dagen per week dat doen voor mijn hond, want dan zou ik geen geld meer verdienen om die treinkaartjes van te kunnen kopen. Wat ik vandaag aan u wil vragen, zijn een aantal dingen. Allereerst, hef de aanlijnverplichting op, want het creëert meer problemen dan dat het oplost. Tweede is, en dat is echt met klem, want ik had gehoopt dat dit de vorige keer al duidelijk was, alsjeblieft, zorg ervoor dat er iets gebeurt waardoor deze groep mensen meegenomen wordt in het maken van nieuw beleid, want het probleem wordt alleen maar groter. De derde en laatste is, kunt u ons garanderen dat gebieden die nu nog wel open zijn voor loslopende honden zo blijven? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw, mijnheer Molenaar. Sorry, ik ben helemaal van mijn à propos. Ik noem hem terstond opeens mevrouw.

Ferry Molenaar: Dat betekent dat ik effect had.

De voorzitter: Komt ook door het applaus wellicht. Dan wil ik overgaan tot mevrouw Groeneveld die op persoonlijke titel komt inspreken. U krijgt ook vijf minuten.

Mevrouw Groeneveld: Nou heb ik gelukkig een hele harde stem, dus ik zou het misschien ook wel zonder microfoon kunnen, maar dat gaan we niet doen. Voorzitter, dank u wel voor de gelegenheid die ik krijg om hier even in te spreken. Ik wil het vandaag eigenlijk echt op persoonlijke titel doen. Ik wil je meenemen in mijn persoonlijke leven en dan vooral het leven voordat er wolven in dit gebied rondliepen en nu ze er wel zijn. En ja, uiteindelijk kom ik ook op de aanleidingplicht. Maar in 2022 bestond een week voor mij uit het trainen van paarden, daar heb ik een soort van mijn werk van gemaakt, mantelzorgen voor mijn moeder, ik zit in diverse ov-commissies, dat betekent veel reizen. Ik heb een hele goede blindengeleidehond. Ik ben een hele zelfstandige dame en mijn hond werkt hard in het openbaar vervoer, in drukke steden, die heeft haar vrijheid dan ook meer dan verdiend. Om haar die vrijheid te gunnen, zijn er twee dingen. Ik heb een heel mooi netwerk om me heen gebouwd van mensen die met mij naar het bos willen zodat mijn hond lekker los kan, maar die vrijheid, die verwerf ik mezelf ook, namelijk door de app Komoot. Dat is misschien niet bij iedereen bekend, dat is een app voor wandel- en fietsroutes. Ik heb een vriend die daar routes voor mij in maakt en die gebruik ik dan door middel van oortjes. Dat betekende dus dat ik na zo'n drukke week in het weekend, op zondag, lekker met de oortjes op door het mooie bos van Zeist, ik begon dan zeg maar op de Lorentzlaan bij de glaskak, ging dan lekker een rondje lopen met mijn hond door het bosje achter het ziekenhuis en vervolgens deed ik haar in tuig, ging de Komoot app aan en liep ik door het stuk van de Kozakkenput richting Soesterberg, naar de brug, om daar mijn weg te vervolgen naar een vriendin die daar woonde en ook naar mijn ouwe geleidehond, om die op te zoeken. Ik kan u vertellen dat de eerste paar keer dat ik dan bij die brug aankwam in Soesterberg, dat mijn hart een sprongetje maakte. Wow, dat heb ik toch maar even gefixt. Gewoon een route op mijn oortjes, mijn hond in tuig en gewoon gaan met die banaan. Ik kan je vertellen, na een week van hard werken voor mijn hond, maar ook voor mezelf, was dat de ultieme manier om even lekker mijn hoofd leeg te maken. Ik kan niet even op de mountainbike of op de

wielrenfiets, de enige manier om dit te doen is lekker zelf een route lopen met mijn hond. Dan gaan we naar diezelfde week in 2025. Er is niet zo heel veel veranderd. Ik ga nog steeds drie keer in de week paarden trainen in Den Dolder op de Prinses Máxima Manege, een manege voor mensen met een handicap, waar ik de paarden een beetje onderhoud. Ik ga nog steeds regelmatig helemaal naar Schiedam om voor mijn moeder te mantelzorgen en ik zit ook nog steeds in allerlei over-ov-commissies. In die eerste week van 2022 liet ik regelmatig ook zelf dus mijn hond los. Nu kan dat helemaal niet meer, want ik durf gewoon simpelweg in een heleboel gebieden überhaupt niet meer te lopen en op andere gebieden, waar ik dan naar uit moet wijken, weet ik simpelweg de weg niet. Dit betekent dat ik dus een heel groot beroep moet doen op mijn netwerk. Veel meer dan me lief is, want ik ben een zelfstandige dame. Ik vind het ook heel fijn om af en toe eens alleen door het bos te kunnen lopen en mijn hoofd leeg te kunnen maken. Dat lukt dus nu niet meer, behalve dan, wat de vorige spreker al zei, dat wij met grote regelmaat even naar het strand gaan. Maar ook dan doen we dat niet alleen. Ja, de reis ernaartoe, maar we moeten dus wel altijd weer zorgen dat we op dat strand iemand hebben die met ons mee kan om ervoor te zorgen dat we ook weer veilig terugkomen op het station om weer onze route naar huis te kunnen vervolgen. Dus het extra beroep doen op mijn omgeving, daar word ik niet blij van, daar wordt mijn omgeving niet altijd blij van, maar vooral ik wil mijn zelfstandigheid en mijn vrijheid daarin terug. Ik wil weer lekker met Komoot van Zeist naar Austerlitz lopen, maar ook als ik van mijn werk door het bos in Den Dolder naar het station loop voel ik mij niet meer veilig met mijn hond. Bij elk takje wat kraakt krijg ik de kriebels en daar word ik heel verdrietig van. Mijn hele sociale leven gaat er op deze manier aan, maar vooral mijn mentale toestand. Ik merk dat ik weer een korter lontje krijg, reactiever wordt op straat en dat is het laatste wat ik wil. Uiteindelijk zijn we terechtgekomen, wat mijn voorganger al zei, op 14 maart met de mededeling vanaf morgen gaat er een groot deel ook echt op slot. Dan komt er een aanlijnplicht, het gaat niet op slot. Maar ja, dan moet je wel in heel Austerlitz bijvoorbeeld je hond aan de lijn. Laat ik nou net ook vrienden in Austerlitz hebben waar ik elke week naartoe ging zodat mijn hond lekker met hun honden kon spelen in het bos. Afgelopen woensdag hebben we wel een rondje gelopen maar met de honden aan de lijn. En weet je wat nou juist het probleem is van die aanlijnplicht voor mijn hond, en voor die van Ferry en voor die van vele andere geleidehond en hulphond gebruikers? Op het moment dat mijn hond aan een lijn loopt, is er een verbinding van haar naar mij. En dat betekent dus dat ze haar werk niet los kan laten. Op het moment dat er dan een takje of een kuil is, staat ze aan en probeert ze mij, ondanks dat ze geen beugel heeft, toch daarvoor te behoeden. Dat betekent dus geen ontspannen wandeling voor mijn hond, zelfs niet aan de lijn van tien meter, want ook dan staat ze aan. En ik vind dat mijn hond die vrijheid verdient, want het gaat ook ten koste van haar mentale weerbaarheid. Er komt een moment dat zij gewoon in het werk fouten gaat maken omdat ze haar koppie niet meer leeg kan maken. En wie draait er dan op voor de gevolgen? Ik weet het niet.

De voorzitter: Komt u tot een afronding?

Mevrouw Groeneveld: Zeker. Ik was bijna klaar, dus dat komt helemaal goed. Ik zou eigenlijk wel gewoon willen vragen zorg voor een oplossing, waardoor zowel ik als mijn hond ons koppie weer leeg kunnen maken en er geen grote incidenten gaan gebeuren. Want als we op deze manier doorgaan, dan voorzie ik echt grote problemen, zowel voor mijn eigen mentale toestand als die van mijn geleidehond. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik dacht al dat dit ging gebeuren, maar ik wil echt aandringen dat dit echt niet is toegestaan. Dus dit was echt de allerlaatste keer. Dank u wel. Nu gaan we over tot de vragen en we hebben al iemand ook van de griffie die zal helpen met het aanzetten van de microfoons bij de vragen stellen en krijgt, net zoals net, de mogelijkheid voor één vraag van een van deze sprekers. Dan kijk ik even rond of er vragen zijn. Ik zie daar een aantal vragen. Ik inventariseer deze nu even. Dan begin ik met mevrouw De Boer van de Partij van de Arbeid.

Wilma de Boer-Leijnsma: Hartelijk dank. Dank voor uw inspraak en ik heb ook bewondering voor hoe u het allemaal doet en vertelt. Ik ben zelf ook een dierenliefhebber, zowel paarden als honden, en ik weet ook hoe belangrijk het is dat zij naast hun werk de vrije tijd nodig hebben, zeg maar, zeker voor honden die in een tuig gewend zijn te lopen, zodra ze dat tuig aan hebben zijn ze aan het werk.

De voorzitter: En de vraag?

Wilma de Boer-Leijnsma: Mijn vraag is, het is zo lastig om- U vraagt eigenlijk aan ons bedenk een oplossing waardoor dat weer kan, maar binnen de wet die we nu hebben zou ik zelf niet zo gauw weten wat de oplossing zou moeten zijn. Dus ik ben benieuwd, heeft u zelf een idee hoe we dat zouden kunnen oplossen?

De voorzitter: En aan wie?

Wilma de Boer-Leijnsma: En dat vraag ik aan mevrouw.

De voorzitter: Mevrouw Groeneveld.

Mevrouw Groeneveld: Nou, ik heb daar misschien wel een idee over. Kijk, het hele land wordt vol gezet met wolfwerende rasters voor schapen, koeien en ander vee, die in mijn optiek niet werken, maar ik zou het fijn vinden als er bijvoorbeeld een groter stuk, dus niet een postzegeltje waar die hondjes lekker op een veldje mogen lopen, maar bijvoorbeeld een stukje Zeisterbos achter het ziekenhuis, inclusief het stuk bij het Jagershuys, een hek omheen gezet zou worden, maar dan wel graag van tweeënhalve meter hoog of iets dergelijks. Maar een plek creëren waar mensen, en niet alleen geleidehond gebruikers maar alle hondenbezitters, zich veilig gaan voelen. Want wat er nu gebeurt, dat kan gewoon niet. Die kleine stukjes die nu nog open zijn, die worden ook overbevolkt. Dus het wordt ook gewoon nog risicovoller voor ons om daar te lopen, simpelweg omdat wij geen zicht hebben en dus niet in kunnen grijpen als er bijvoorbeeld een hele dominante hond aan komt lopen en die bazen die lezen hun hond niet. Dus ik voorzie ook nog eens een keer heel veel agressie onderling als dat op deze manier doorgaat, want dit kan gewoon niet. Dus een deel zou kunnen zijn zet ergens een hek omheen, maar wat mij betreft is de grootste oplossing haal die aanspraak er weer af en zorg ervoor dat we gewoon in grotere gebieden toch kunnen lopen. Dan kan ieder voor zich kiezen of die dan dat risico van die wolf wil. Want die lijn, en dat vind ik ook het vervelende van dit verhaal, die lijn zorgt niet voor veiligheid van mijn hond, alleen voor veiligheid voor de wolf en de welpen. Dat vind ik de omgekeerde wereld.

De voorzitter: Dank u wel. Ik moet wel mijn microfoon aan hebben. Dit was natuurlijk wel een uitgebreid antwoord, dus ik kijk nog even rond of er echt nog andere soorten vragen zijn. De heer Schaddelee zie ik niet meer met een handje, die denkt nou dat hoeft eigenlijk niet meer. Dan ga ik weer even zo, dan zie ik mevrouw Oude Luttikhuis van de BBB.

Ans Oude Luttikhuis: Dank u wel, voorzitter. Dank u wel sprekers voor het inspirerende verhaal. Ik merk dat jullie honden ook ontspanning nodig hebben naast het werk wat ze voor moeten doen, maar nu moeten ze aangeliind blijven en ik zit me even af te vragen wat dat doet voor de geleide kwaliteit aan u, want ik kan me zo voorstellen dat ook jullie honden ontspanning nodig hebben.

De voorzitter: En aan wie stelt u de vraag?

Ans Oude Luttikhuis: Aan mevrouw Groeneveld, sorry.

Mevrouw Groeneveld: Sorry, hij is nog niet aan. Dat zei ik net aan het einde al. Op het moment dat mijn hond niet los van een lijntje is, dan blijft haar koppie aan staan, krijgt ze dus geen vrijheid en dat gaat vroeg of laat invloed hebben op de kwaliteit van werk. Dat kan gewoon simpelweg niet anders. Als u een hele dag gewerkt heeft en u kan niet ontspannen, dan weet ik zeker dat u op den duur minder productief wordt en dat geldt ook voor mijn hond.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Jesseka Batteau van de Partij voor de Dieren.

Jesseka Batteau: Dank u wel, voorzitter. Ook dank aan de sprekers, de heer Molenaar en mevrouw Groeneveld. We hebben elkaar inderdaad al eerder gesproken. Ik had een vraag in de lijn met mijn vorige collega's over oplossingsgericht, maar ik wilde eigenlijk even checken of ik jullie verhaal goed heb samengevat in mijn hoofd. Eigenlijk gaat het om twee problemen, zou je kunnen zeggen. Het gevoel van veiligheid als u met uw geleidehond loopt als die wel aan de lijn is in het bos wat wel wolfliefgebied is.

De voorzitter: Wat is de vraag?

Jesseka Batteau: Ik wil vragen of dit klopt, of de samenvatting klopt. En het andere probleem is dat er het gevoel is dat uw hond niet los kan lopen en dus niet zich vrij kan voelen. Dus ik wil eigenlijk vragen, zijn dat de twee problemen? Want dan kunnen we gericht gaan kijken naar oplossingen.

De voorzitter: U doet nu wel echt een soort inbreng. Is wel een beetje een loophole, maar goed, stelt u snel de vraag.

Jesseka Batteau: Dan zal ik de vraag stellen over het eerste, dus dat gevoel van veiligheid. Dus ik was benieuwd bij het trainen van honden, van geleidehonden, in hoeverre het reageren op andere dieren die zij tegenkomen in het wild, of dat onderdeel is van de training van een geleidehond en hoe zij daarop reageren.

De voorzitter: Graag ook andere blikken van goed- of afkeuring vanuit de publieke tribune tot het minimum houden alstublieft. Aan wie stelt u deze vraag, mevrouw Batteau?

Jesseka Batteau: Ik zal het aan de heer Molenaar vragen, aangezien hij nog niet aan het woord is geweest.

De voorzitter: Mijnheer Molenaar.

Ferry Molenaar: Uiteraard worden ze daarop getraind, in elk geval zo goed als mogelijk. Alleen, wat er verandert op moment dat onze hond niet van de lijn af kan, is dat er ook, wat mevrouw Groeneveld net zei, een stukje over de focus en daarmee verandert het gedrag van de hond ook. Als ik mijn hond een tijdje niet los heb gelaten, als ik een voorbeeld mag geven, merk ik dat hij zich veel geprikkelder laat zijn door de omgeving, minder gefocust is op zijn werk. Dus je kan een hond helemaal kapot trainen, vergeef me de woordkeuze, alleen op het moment dat die niet aan zijn trekken komt en dat koppie blijft vol, dan is de reactie op een gegeven moment ook niet meer te voorspellen. Dan is die training ook niet meer belangrijk.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heb ik nog drie vragen inderdaad. Mevrouw Hoek, mevrouw Mieke Hoek van 50PLUS.

Mieke Hoek: Dank u, voorzitter. Ik heb een vraag aan mijnheer Molenaar. Ik heb het hele verhaal gehoord. Ik weet het ook nog van de vorige keer. Maar mijn vraag aan u is, wat zou u willen aangeven de oplossing hiervoor? Wat zou uw wens zijn? Wat zou u zeggen van als we nu dit of dat of dat doen, dan krijgt mijn hond weer meer de vrijheid terug en daarbij ook u? En dat is natuurlijk ook voor mevrouw Groeneveld. Dat is identiek eigenlijk.

De voorzitter: De vraag is voor de heer Molenaar. Mijnheer Molenaar.

Ferry Molenaar: Ik zei het al kort even aan het einde. De oplossing is wat mij betreft in drieën samen te vatten. Allereerst vind ik dat door het invoeren van de aanlijnplicht er een nieuw probleem gecreëerd is, waarvan de provincie zich denk ik niet bewust is. Het had heel fijn geweest als mensen in die besluitvorming waren meegenomen, dat is dan ook gelijk het tweede deel. Het zou fijn zijn als dat verankerd kan worden in, weet ik veel, een motie of een andere provinciale wet, dat dit gewoon niet nog een keer kan gebeuren, want we waren er echt door overvallen. En de derde, die kaartte mevrouw Groeneveld al even aan, dat is kijken naar alternatieven, maar dan zou het fijn zijn als mensen daarover met ons in gesprek gaan en dat gebeurt niet. En dat is misschien wel het grootste punt.

Mieke Hoek: Dank u wel voor uw antwoord. Sorry voorzitter, maar anders was ik te laat.

De voorzitter: Zet hem maar weer uit. Mijnheer Berends van de SGP.

Rein Berends: Dank u wel. Ik heb eigenlijk een vraag in het verlengde van een van de andere vragen aan mevrouw Groeneveld en dat gaat over de provincie verspreid-

De voorzitter: Kunt u iets meer in de microfoon-

Rein Berends: Over de provincie verspreid zijn er verschillende hondenuitlaatcentra en die hondenuitlaatcentra die bewegen, laten de honden uit in afgebakende stukken. Die zijn inderdaad twee meter hoog en zou dat niet een oplossing zijn om die plaatsen te gebruiken, want die liggen door de provincie heen?

De voorzitter: Aan wie stelt u deze vraag?

Rein Berends: Aan mevrouw Groeneveld.

De voorzitter: Mevrouw Groeneveld. Dat heeft zij natuurlijk letterlijk net zelf voorgesteld, maar inderdaad, het is een vraag in het verlengde daarvan. Mevrouw Groeneveld.

Mevrouw Groeneveld: Nou, A, liggen dat soort plekken meestal niet naast de bushalte en wij zijn afhankelijk van openbaar vervoer. B is een loslaat veld waar andere honden zijn negen van de tien keer niet de meest ideale plek, omdat je daar krijgt dat mensen balletjes gaan gooien en daar krijg je ruzie van of blessures, dus dat is ook geen optie. Dus nee, als er zo'n plek zou zijn is dat voor een keer best prima als dat in de buurt is, maar zowel voor mijn hond als voor mij zijn een stukje afwisseling ook noodzakelijk. Maar nogmaals, dat soort gebieden, hondenuitlaatservices, die gooien al die honden in een bus en die rijden naar een plek waar ze veilig met die honden kunnen zijn. En nogmaals, dat is meestal niet naast de bushalte. Dus hoe gaan wij daar dan komen?

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de laatste vraag even vanuit de fracties naar mevrouw Van Gilse, Juliëtte van Gilse van de VVD.

Juliëtte van Gilse: Dank voor het woord. Mijn vraag ligt een beetje in het verlengde van de vraag van de heer Berends. Omdat het gebied waar de aanlijnplicht is ingevoerd is heel erg groot dus, maar er wordt in de persberichten, media, iedere keer wel nog verwezen naar de nog bestaande kleinere gebieden zonder aanlijnplicht, bijvoorbeeld in Zeist. En mijn vraag is ook inderdaad of die gebieden die er zijn, of die inderdaad te bereiken zijn voor jullie, of die toegankelijk zijn, en of die gebieden zelf ook toegankelijk genoeg zijn voor jullie. Die vraag wil ik dan stellen aan de heer Molenaar, maar het maakt mij niet heel veel uit.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Molenaar.

Ferry Molenaar: Ik wil daar eigenlijk op meerdere manieren op reageren, want allereerst, interessant, er zijn dus losloopgebieden. Ik kan het kaartje niet zien en in het kader van inclusieve communicatie had het heel fijn geweest als de provincie daar meer bij stil had gestaan. Het tweede punt is dat ik dus niet weet hoe goed ze bereikbaar zijn. Er is er eentje waarvan ik weet in Zeist, maar dat is het stukje waar we eigenlijk altijd al lopen of liepen, moet ik zeggen, want ik durf daar helemaal niet meer te lopen. De rest van de vraag ben ik heel even kwijt, excuus.

Juliëtte van Gilse: Of die gebieden dan toegankelijk zijn.

Ferry Molenaar: Of de gebieden toegankelijk zijn. Wat ik daarover wou zeggen is, als het een bekend gebied is voor ons wel. Kijk, of een gebied toegankelijk is of niet, dat is één vraag, maar op het moment dat je daar niet bekend bent en je komt daar voor het eerst zelf terwijl je niks ziet, dat maakt de uitdaging bijna onoverkomelijk. Wel een goede vraag trouwens.

De voorzitter: Dank u wel. Dank u voor deze antwoorden en ik dank ook de statenleden voor de vragen. En dank nogmaals de sprekers ook voor hun inbreng. Even een momentje weer voor het spiegeltje voor, dit heeft u ook een half uur geduurd, dus in theorie, we hebben nog twee blokjes te gaan, in theorie zou het moeten lukken om dat af te maken. De vragen zijn hier en daar echt wel een soort debat uitlokkend, bijdrage erbij, dus let daarop, wil ik wel even meegeven. Dan gaan we naar het volgende blokje. Ik wil mevrouw Regenboog, mevrouw Van der Vegt, mevrouw Van der Meer en mevrouw Verwoerd-Kessing naar voren roepen om op vier plaatsen hier plaats te nemen. Ik wacht even tot de sprekers plaats hebben genomen. Dank jullie wel en welkom. Ik wil eerst mevrouw Regenboog namens Honden los in het Zeisterbos het woord geven met haar vijf minuten.

Mevrouw Regenboog: Dank u wel. Geachte staten- en commissieleden, u bent niet alleen inwoner van Zeist, noch bent u allen hondenbezitter en mogelijk wandelt u ook niet dag in dag uit, weer of geen weer, met twee honden in de bossen van de Utrechtse Heuvelrug ten oosten van Zeist rondom Austerlitz en ten westen van de Pyramide. Ik vertel u dan ook graag dat dit gebied van de Heuvelrug tot 15 maart jongstleden fantastische losloopgebieden omvatte, waar je samen met je honden lange wandelingen kan maken. Goed voor de gezondheid en het welzijn van hond en baas. Wat een voorrecht om hier te wonen. Een grote reden ook om hier te gaan wonen en om vervolgens twee honden in ons gezin op te nemen. En dan van de ene op de andere dag, wij als hondenbezitters worden door het rigoureuze besluit periodieke aanlijnplicht in gebieden waar wolven leven in een onmogelijke situatie gebracht. Onze zorgplicht jegens de honden staat haaks op de boete die wij ontvangen. Zowel onze honden als wij worden in onze

bewegingsvrijheid beperkt en de ontspanning is ondertussen ook wel weg. Wij scannen de omgeving nu niet alleen op de aanwezigheid van wolven, er kan nu ook een boa achter ons aankomen. Anders dan wel gezegd, zijn de losloopgebieden niet maar een paar kleine stukjes bos. Voor de overige delen van de Utrechtse Heuvelrug geldt al een aanlijnplicht of zelfs een hondenverbod, de aanlijnplicht treft dus een laatste stuk losloopgebied dat nu dus ook niet meer is. Ja, er zijn nog plekken waar honden los kunnen lopen, maar dat zijn geen alternatieven. Vele malen kleiner, omsloten door of naast wegen, rondom de bebouwde kom en reeds druk bezocht met vaak kriskras erdoorheen mountainbike-, fiets- of ruiterpaden. Niet te vergelijken. En wat zou er gebeuren als we allemaal daar zouden gaan wandelen met onze honden? Daarnaast, dan trekken we ons dus terug uit de bossen en kunnen de wolven zich steeds meer terrein eigen maken, waardoor ze vervolgens nog dichterbij de bebouwde kom komen. Eigenlijk dient onze aanwezigheid juist als een schild. Het besluit treft naar onze mening geen doel. Onze honden zijn aangelijnd niet veiliger, wij overigens ook niet. De opgenomen onderbouwing is, gezien de feiten, zeer discutabel en ook nog eens tegenstrijdig, en onvolledig zo is gebleken. De achterliggende adviezen zijn ongenueanceerd en slechts vanuit een bepaald gezichtspunt gegeven. Verder verdient de communicatie geen schoonheidsprijs. Van meer gewicht dat de hondenbezitters als evidente belanghebbenden niet zijn betrokken in de besluitvorming is onbegrijpelijk en onbehoorlijk. Onze belangen zijn niet goed meegewogen. Verder neem ik u graag aan de hand van het besluit mee naar een aantal overige punten. De lijst is overigens niet uitputtend. Periodieke aanlijnplicht, Staatsbosbeheer heeft 15 maart ook zijn basisborden vervangen, waardoor er, tenzij anders aangegeven, nu een jaarrond aanlijnplicht geldt. Boa's delen dit ook mee, wen er maar aan en in de lopende zes weken wentermijn worden er toch al boetes uitgedeeld. Unaniem advies van meerdere wolvenexperts, er zijn wolvenexperts die er anders en genuanceerder over denken. Waar zijn de hondenexperts? Waar zijn de mensenexperts? En om meerdere redenen is het onmogelijk om altijd aan de lijn te lopen. Een aanlijnplicht om incidenten tussen mens, wolf en hond te minimaliseren, wij betwisten dat de aanlijnplicht dit tot gevolg heeft. Er zijn al aangelijnde honden aangevallen en loslopende honden lopen meestal op de paden in de buurt van de baas. Ook ruiters, fietsers en wandelaars zijn al benaderd door wolven. Het is een schijnveiligheid. Is er niet naar een bepaald resultaat toe geredeneerd? Het weren van honden komt de terreinbeherende organisaties goed uit. Wordt het besluit niet misbruikt voor een ander doel? En wat volgt? Ook overige recreanten weren? De bossen geheel afsluiten? De provincie heeft een zorgplicht jegens haar inwoners, deze wordt echter niet ingelost door deze aanlijnplicht. Integendeel, het lijkt een maatregel om maar iets te doen. Gaat het niet over aansprakelijkheid, maar zijn hondeneigenaren en overige recreanten niet zelf verantwoordelijk voor hun eigen handelen en dient de provincie er niet voor haar inwoners te zijn? Wij en onze honden wonen ook hier en ook wij houden van onze bossen, van onze natuur. Velen van ons zijn beschermer van het Utrechts landschap en/of donateur van Staatsbosbeheer. Moeten we dat nu gaan heroverwegen, nu wij in onze vrijheden worden beperkt en daar ook nog eens voor beboet worden? Het besluit is disproportioneel, snijdt geen hout en is genomen zonder hondenbezitters als belanghebbenden te betrekken. Wij vragen, de provincie alsmede de terreinbeherende, organisaties nu wel met ons in gesprek te gaan. Samen moeten we tot een leefbare oplossing komen. Wij hopen dat u dat ook ziet en hopen dan ook dat u zich wilt inzetten voor ons verzoek het besluit te heroverwegen en te herzien, middels schriftelijke vragen aan het college, een motie of anderszins. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel voor uw inbreng. Dan gaan we naar de volgende spreker, dat is mevrouw Van der Vegt en zij spreekt in op persoonlijke titel. Mevrouw Van der Vegt, u heeft vijf minuten.

Martine van der Vegt: Geachte statenleden en commissieleden, vanavond spreek ik als kynologisch instructeur zijnde, maar ook vooral vanuit mijn hart. Ik ben Martine van der Vegt, bewoner van het prachtige dorp Austerlitz, dat geheel omsloten ligt door bossen, waarin ik bijna 50 jaar lang ontspannende wandelingen maak met mijn hond. Per 15 maart is dit totaal veranderd door het ingestelde aanlijngebod voor de komende zes maanden. Als kynologisch instructeur kan ik u vertellen dat dit gebod vanuit honden standpunt een hele slechte beslissing is. Beweging is voor de hond van allergrootste belang en houdt ze lichamelijk en geestelijk in conditie, en gelukkig. Een hond die te weinig beweging krijgt wordt te dik, krijgt verslachte spieren en wordt vatbaar voor allerlei kwalen. Ze krijgen stress omdat ze niet meer vrij kunnen bewegen. Hun cortisol gehalte gaat door de stress omhoog, waardoor er ziektes kunnen ontwikkelen en hun gedrag verandert. Honden die aan een lijn lopen vertonen ander gedrag, ook richting soortgenoten. Ze kunnen onzeker worden en het idee krijgen om de eigenaar te beschermen of te verdedigen, heel anders dan dat ze in vrijheid rondlopen en de ruimte hebben. Sinds 15 maart loop ik met een vijf meter lijn. Ik heb hier de lijn van vijf meter bij me. Wat een gedoe om ermee te wandelen met de hond. De lijn komt tussen haar poten terecht, onder haar buik, dit kan

striemen geven, ze kan niet meer op haar eigen tempo lopen. Door trauma heb ik zelf een verhoogde spierspanning. Na anderhalve week aangeliind lopen ondervind ik enorme hinder van armen en schouders. Knuffelen en of aaien van honden zorgt dat er bij de mensen endorfine en dopamine wordt aangemaakt, waardoor mensen zich beter en gelukkig voelen. Honden zijn dus zeer waardevol in ons leven. Als ik van huis ga, pak ik de hondenlijn en de hondenfluit. Die laatste hangt nu symbolisch op mijn nek, dat maakt me erg verdrietig. De honden die nu zes maanden aan de lijn moeten lopen, zullen wat gehoorzaamheid betreft achteruitgaan. Je kunt ze immers geen opdrachten meer geven die ze wel doen als ze los zijn. Afgelopen 20 februari was ik met Karin Regenboog bij het politieke inloopsprekkuur bij de gemeente Zeist en hebben wij daar samen onze zorgen geuit. 13 februari bereikte mij het bericht over een aanlijngedod op de Utrechtse Heuvelrug, ingaande op 31 maart. Gemeenteleden waren niet op de hoogte. De griffie wist te vertellen dat het plan bij de provincie op tafel lag. Dan ineens gaat het gebod per 15 maart in. Ik hoor van bekenden dat er in Doorn een confrontatie zou zijn geweest tussen wolf en persoon omdat er welpjes zijn. Is het daarom eerder ingegaan? Rondom heel Austerlitz hangen overal gele borden met een wolf erop. Ik voel me opgesloten in mijn eigen dorp. Tijdens de uitlaatrond in het bos zie ik Staatsbosbeheer rijden en overal liggen bandensporen van auto's. Het voelt bedreigend, terwijl ik niets strafbaars doe. Er zijn verleden jaar behoorlijk wat incidenten geweest met wolven. Ik heb de Woo documenten in mijn bezit en lees over incidenten en ontmoetingen die niet of half in de media of in de openbaarheid zijn gekomen, zoals het driejarig meisje die in Austerlitz omver zou zijn gelopen, maar het kind had een klauw spoor in haar rug. Wij hebben in onze provincie het afgelopen jaar twee ernstige incidenten met kinderen gehad, te Leusden en in Austerlitz, maar ook vaders met kleuter en kinderwagen, mountainbiken, sporters, wandelaars en ruiters worden achtervolgd of de wolf komt veel te dichtbij. Waar blijft de transparantie? Waarom wordt de waarheid niet verteld over bijvoorbeeld een klauwspoor bij een kind van drie in een rug? 6 maart 2024 was ik aanwezig bij een infoavond over de wolf in Austerlitz. Deze avond was op eigen naam georganiseerd door een inwoner uit Austerlitz, een beleidsmedewerker van de provincie Utrecht. Hij heeft in het jaar 2000 het verteringsproces bij twee half tamme wolven bestudeerd in Roemenië. Hij zei dat wanneer zijn vrouwelijke collega ongesteld was, zij maar in een ander dal moest gaan lopen, want het was anders veel te gevaarlijk. Is dat de volgende stap? Zijn wij wel veilig? Mogen vrouwen straks ook op bos niet meer in? Nu hebben we dan dat aanlijngedod voor zes lange maanden, omdat de wolven, predators, in Nederland leven. We moeten allemaal aangeliind, kinderen onder de tien mogen zonder begeleiding niet meer alleen de bossen in en dat allemaal omdat de wolven rondlopen in ons kleine drukke land in gecultiveerde natuur. Het nieuws heeft me net bereikt ook dat er vanavond helaas bij Anderstein in Maarn een wolf is doodgereden. Volgens de hondenbescherming hebben honden recht op een veilige en voldoende ruime plek om los te kunnen lopen, spelen en te rennen. Dit is noodzakelijk voor het welzijn van honden. Als de hond gelukkig is, is zijn baas dat ook. Ik ben hier omdat ik protesteer tegen het aanlijngedod. Wat de wolf betreft is dit aanlijngedod schijnveiligheid. In Nederland is het de omgekeerde wereld. Ik vraag u dan ook met klem uw steun en hulp in het verkrijgen van een veilig losloopgebied in onze omgeving voor al onze trouwe en zeer geliefde viervoeters. Het lijkt mij een heel goed plan dat al die boswachters en boa's, die nu rondrijden om te controleren of wij de hond aan de lijn hebben, een andere taak te geven. Ik stel voor ze gaan vanaf nu rondrijden en opletten of wij, de inwoners van Nederland en onze huisdieren, wel veilig zijn in het bos en niet benaderd of lastiggevallend worden door wolven. Zij gaan ons beschermen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van der Meer, dat is de volgende inspreker. Ik geef u het woord voor vijf minuten.

Mevrouw Van der Meer: Dank u. Persoonlijk ben ik niet zo van op de barricades gaan staan en hobbelen ik vaak met anderen mee. Toen wij twee weken geleden hoorden dat er een persbericht zou verschijnen over een aanlijnplicht voor honden, hebben we met een paar mensen een appgroep opgezet om onze zorg te delen. Binnen no-time werd die groep groter en groter en moesten we de appgroep managen in plaats van het hogere doel. Inmiddels hebben we 610 leden en zijn we overigens niet de enige appgroep en zijn er nog meer initiatieven. De sprekers naast me hebben al veel argumenten gegeven waarom we vinden dat dit besluit heroverwogen moet worden en deze ga ik niet herhalen want hier sta ik achter. Liever heb ik het over het proces. Als het goed is leest u regelmatig het nieuws over vertrouwen in de overheid. Dit vertrouwen is naar een dieptepunt gedaald, nog maar 18 procent heeft vertrouwen in de vertegenwoordigers van ons land. De toeslagenaffaire, de gaswinning in Groningen, ik noem specifiek twee voorbeelden, want bij deze voorbeelden zijn ook belangrijke betrokkenen niet op tijd meegenomen en lopen we achter feiten aan. Het vertrouwen is weg en het duurt jaren voordat het weer terug is. En qua proces voelt het besluit rondom de aanlijnplicht een beetje zoals het in Groningen is gegaan. Het voelt een beetje alsof ik in Amerika woon,

want van de een op de andere dag worden we geconfronteerd met een besluit dat veel impact op ons heeft en waar we geen inspraak in hadden en hebben. We staan als hondenbezitters gewoon niet op het lijstje van de zogenaamde stakeholders van de provincie, gemeente, Staatsbosbeheer. Ik zou graag willen weten van al die partijen, zijn jullie gewoon vergeten om die hondenbezitter mee te nemen, de voors en tegens mee te nemen, of zijn we gewoon bewust gepasseerd? Was dit een strategie? En u merkt er is wantrouwen. Ik wil helemaal geen wantrouwen hebben, maar als ik de dingen zo op een rijtje zet, is het best logisch dat wij geen vertrouwen hebben. In de hele aanloop naar het besluit toe, wat blijktbaar al een tijd duurde, hebben de partijen uit het persbericht alle tijd gehad om argumenten te verzamelen voor de aanlijnplicht. Voor zover ik weet en lees, zijn er geen experts gevraagd, hondenexperts, om hun expertise. Of wat zijn de consequenties voor het welzijn van de hond en van de bezitter? Zijn er geen vragen gesteld aan ons, hoe werkt dat als je hond niet meer los mag? Gaat er dan iets mis met jou, met je hond, met je omgeving? En niet vragen op één iemand, want wolvenexperts, en vooral dezelfde personen, worden structureel opgevoerd in argumentatie. In de hele berichtgeving wordt er eenduidig geredeneerd vanuit het perspectief van de wolf en eigenlijk wil ik het helemaal niet over die wolf hebben, want we komen geen steek verder met elkaar. We polderen gewoon lekker verder, zoals gisteravond in het debat. Het komt over en het voelt vooral alsof we niet serieus worden genomen, alsof we er niet toe doen, of onze mening er niet toe doet. 18 procent van Nederland heeft een hond, dat betekent dat er rond 4000 honden in Zeist en omgeving rondlopen en dat betekent dat mevrouw Sterk en de andere partijen 4000 mensen en honden hebben genegeerd. Terugkomend op dat vertrouwen. Als boa's of boswachters vertellen dat we ons maar moeten voorbereiden op een definitieve aanlijnplicht, dan gaat er bij mij een belletje rinkelen. Wordt de wolf nu gebruikt door Staatsbosbeheer en het Utrechts landschap om honden definitief uit de bossen te weren? Zijn wij een precedent voor wat er straks gaat gebeuren in het hele land? Ben ik een complotdenker of is het de opmaak nieuw beleid? U ziet wantrouwen. Als we eerder betrokken waren, aan tafel hadden gezeten, had het voorkomen kunnen worden. Ik denk dat de besluitnemers zich niet hebben gerealiseerd wat voor impact dit heeft op ons. Of het nu gaat om genoeg beweging tot in de auto moeten stappen naar een andere plek, niet meer samen met een vriendin in het bos kunnen wandelen en de honden samen kunnen rennen of het welzijn voor ons als mens om regelmatig in de buitenlucht te zitten en de 10.000 stappen van Erik Scherder te zetten. Ik heb er bewust voor gekozen om in Zeist dicht bij het bos te gaan wonen, dat ik zo het bos in kan lopen en met de hond los kon laten. Als ik een paar jaar geleden had geweten dat dit soort besluiten zouden worden genomen, dan was ik en niet in Zeist gaan wonen en niet op deze plek gaan wonen. Dan had ik hele andere keuzes gemaakt en überhaupt geen hond genomen. Ik vraag u niet om de wolf neer te schieten of te verbannen, ik vraag u om ons als hondenbezitter serieus te nemen en ons te betrekken voordat er dit soort besluiten worden genomen. Ik dank u voor uw aandacht.

De voorzitter: Ik dank u voor uw inbreng, mevrouw Van der Meer. Dan gaan we naar mevrouw Verwoerd-Kessing namens hondenbezitters Austerlitz en Zeist.

Nana Verwoerd-Kessing: Dank u wel, voorzitter. Goedenavond, geachte leden van de staten, commissieleden, aanwezigen en andere betrokkenen. Mijn naam is Nana Verwoerd, ik ben inwoner van Austerlitz. Ik ben moeder van vier jonge kinderen, hondenbezitter en natuurliefhebber. Ik ben opgegroeid op de Utrechtse Heuvelrug en ik voel een diepe verbondenheid met de natuur en vandaag spreek ik hier namens vele hondenbezitters uit Austerlitz en ook enkele uit Zeist en om onze zorgen te uiten over de steeds verdergaande beperkingen op de losloopgebieden. Dit pleidooi gaat ons niet over de vraag of grote predatoren en hoefdieren mogen terugkeren, maar over de manier waarop co-existentie vorm krijgt. Sinds de herintreding wordt er gezocht naar een evenwicht waarin mens, natuur en gedomesticeerde dieren samen kunnen leven. Gezien er al veel gezegd is, zal ik overgaan op onze speerpunten, zijn de juridische en procedurele vragen. Is het besluit op deze beperkingen juridisch correct en volgens de wet genomen, binnen de normen van de Wet open overheid? Wij hebben hier echt onze vraagtekens bij. In hoeverre is de besluitvorming transparant verlopen en zijn alle belanghebbenden, inclusief de hondenbezitters, betrokken? En hoe tijdelijk is deze maatregel nu echt? Dreigt die permanent te worden? Daar lijkt het vooralsnog wel op. Het volgende punt is de communicatie en de participatie. Waarom is er geen open dialoog geweest met hondenbezitters en andere recreanten? Hoe is dit besluit onderbouwd en waarom is er geen betere consultatie geweest? Hoe wordt er gecontroleerd of deze maatregel überhaupt effectief of proportioneel is? Een ander punt is het inconsistente beleid ten aanzien van de wolf. Waarom wordt de aanwezigheid van wolven omarmd onder het principe van co-existentie terwijl er voor hondenbezitters geen ruimte is om hun dieren los te laten lopen in de nabijheid van hun woning? Hoe kan het dat burgers zich moeten aanpassen op de aanwezigheid van wolven, terwijl de wolf gebied cadeau lijkt te

krijgen? En daarmee doel ik erop dat wij de overtuiging hebben dat wolven leefgebied toe-eigenen, dat ze zonder heel veel risico kunnen handhaven. Dan wil ik het nog hebben over is er wetenschappelijk beleid dat loslopende honden een grotere dreiging vormen voor de natuur dan de wolf? Cijfers tonen aan dat de kans van een aanval door een wolf op mens of hond uiterst klein is. Hoe wordt deze lage kans meegenomen in het huidige beleid? Dan hebben we nog de impact op kwetsbare groepen. Hoe wordt er rekening gehouden met mensen die vanwege hun gezondheid, financiële situatie, beperkte mobiliteit, afhankelijk zijn van losloopgebieden dichtbij huis? Erkent de provincie de sociale functie van deze losloopgebieden, bijvoorbeeld voor ouderen, mensen met een afstand tot de maatschappij? Wordt de impact van welzijn en gedrag van honden voldoende meegewogen? De beperkte bewegingsvrijheid kan leiden tot gedragsproblemen. De meeste conflicten van honden onderling zijn op kleine losloopveldjes, daaruit volgen ook vaak conflicten tussen de bezitters van de honden. De risicotaxatie en de individuele verantwoordelijkheid. Wij pleiten voor een systeem waarin individuele risicobeoordeling centraal staat. Burgers moeten de vrijheid gaan krijgen om zelf een bewuste afweging te maken over het los laten lopen van een hond in een gebied waar ook wolven leven, mits de burger ook volledig de juridische verantwoordelijkheid kan dragen voor eventuele incidenten en correct geïnformeerd is over het gedrag dat zij kunnen verwachten en zullen moeten gaan tonen als zij een wolf tegenkomen. Dan het totale gebrek aan alternatieven en maatwerk in de gesloten losloopgebieden. Waarom is er geen flexibel beleid, zoals tijdgebonden losloopmogelijkheden? Waarom zijn er geen gecontroleerde losloopgebieden binnen de nu gesloten gebieden? Is het mogelijk om vergunningen in te voeren voor bewoners, zodat zij hun hond verantwoord los kunnen laten lopen? Kan educatie en bewustwording een beter alternatief zijn dan een algehele aanspreekplicht? Dan natuurbehoud en proportionaliteit, worden andere factoren, zoals zwerfafval menselijke activiteiten, even streng beoordeeld als honden? Wat is het milieueffect van extra verkeer door verplaatsing van hondenbezitters naar andere regio's? Hoe wordt er rekening gehouden met de toenemende druk op de bestaande losloopgebieden en de gevolgen van de natuur? De Utrechtse Heuvelrug is een zeer waardevol natuurgebied, maar ook een plek waar mensen en dieren samenleven. Beperkingen voor hondenbezitters zouden niet gebaseerd moeten zijn op een eenzijdig perspectief, maar op een eerlijke afweging van alle belangen. Wij vragen u om te heroverwegen of dit beleid de juiste is en een aanpak die uitgaat van educatie en maatwerk in plaats van strikte verboden. Ik wil u danken voor uw aandacht.

De voorzitter: En ik dank u voor uw inbreng en ik dank sowieso jullie alle vier voor jullie inbreng. Dan gaan we nu over tot de verhelderende vragen. Ik zie al wat iets meer insprekers nu op dit moment, dus we hebben officieel een beetje voor dit blokje nog dertien minuten. Ik zie er nu drie, vier, toch veel meer. Wees echt scherp op die vraagstelling en wees kort. Mevrouw Oude Luttikhuis van de BBB.

Ans Oude Luttikhuis: Dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraag aan mevrouw Van der Vegt. Ik hoor u zeggen dat ongesteldheid bij vrouwen wolven aantrekt. Is dat nu op de Utrechtse Heuvelrug ook al aan de orde?

Mevrouw Van der Vegt: Nou, wie zal dat zeggen? Dat weet ik niet, maar een beleidsmedewerker van de provincie heeft een avond georganiseerd in Austerlitz op eigen naam en die heeft dat verteld in zijn openingswoord. Dus ik denk dat neem ik mee, want ik weet het niet.

De voorzitter: Misschien wel iets voor het informele deel dit.

Mevrouw Van der Vegt: Ik denk ik leg hem toch even hier neer, want dat trok mijn aandacht en ik denk als dat aan de orde is, dan denk ik dat we met zijn allen helemaal goed moeten opletten wat we aan het doen zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Waarvan akte. Mijnheer Schaddelee van de ChristenUnie.

Arne Schaddelee: Dank voorzitter. Ik ben zelf ook hondenbezitter, dus het sprak mij erg aan dat jullie ook dat honden perspectief inbrengen en daar zat ook een beetje het verwijt in, met name van mevrouw Verwoerd, van spreek nou mee met die hondenbezitter en meer ruimte voor educatie. De vraag die ik zou willen stellen is, zijn er verenigingen voor hondenbezitters? Ik ben daar zelf geen lid van, maar hoe zouden we dan als overheid met hondenbezitters als collectief in contact kunnen komen en die educatie kunnen doen? En tot slot, voorzitter, ik vond het wel een beetje aanmatigend om je als hondenbezitter op dezelfde lijn te zetten als slachtoffers van de toeslagenaffaire. Dan maak je het een beetje buiten proportioneel.

De voorzitter: Dat is niet echt nodig om nu te zeggen maar goed, u heeft het nu gezegd helaas. Gaan we naar mevrouw Verwoerd voor de vraag hoe kunnen wij hondenbezitters in groepen bereiken.

Nana Verwoerd-Kessing: Ik denk dat het gaat beginnen met communicatie in de regio waar een beleid uitgevoerd gaat worden. Daar is volledig aan voorbijgegaan, maar er zijn landelijk zeker wel verenigingen die gespecialiseerd zijn in het gedrag van honden en het effect van constant vastlopen van honden, maar ook het effect op het gedrag van honden op het moment dat zij in kleine losloopgebieden samen worden gebracht. Dat is waar meestal de conflicten voortkomen. Honden kunnen elkaar niet ontwijken, maar honden hebben ook vaak een verbondenheid met elkaar, een hiërarchie. Op het moment dat zij vrienden tegenkomen, gaat het er anders aan toe. Ik had afgelopen week honden die anders reageren aangelijnd. Daar zijn echt al mensen over, die daar veel kennis over hebben, en provincie en gemeenten zouden kunnen informeren. F

De voorzitter: Dank u wel voor het antwoord. Dan gaan we naar mevrouw Welschen van het CDA.

Marlies Welschen-Van der Hoek: Dank u wel. Ik heb een vraag aan mevrouw Regenboog. Dank alle vier voor de heldere inbreng. De staten hebben dit besluit niet genomen en ik denk voor sommige statenleden ook dat ze hier voor het eerst misschien over horen vanavond. Veel statenleden wonen ook niet in het gebied waar het om gaat, dus mijn vraag eigenlijk is om welk gebied gaat het? U noemt Zeist, Austerlitz, maar kunt u schetsen misschien hoe groot het gebied is?

De voorzitter: Mevrouw Verwoerd, zou u-

Marlies Welschen-Van der Hoek: Het was een vraag voor- Sorry.

De voorzitter: Nee, er was nog een microfoon aan. Mevrouw Regenboog, u kreeg de vraag inderdaad, om welk gebied gaat het nou precies? Dat was de vraag.

Mevrouw Regenboog: Nou, het kaartje wat bij het besluit is gevoegd is ook niet heel erg duidelijk, moeten wij ook bekennen, dus wij zijn het zelf aan het uitvogelen waar het besluit nou eigenlijk al allemaal op ziet. Maar het is dus een heel groot gebied dat eigenlijk loopt van Zeist, Soesterberg, Leusderheide, Leusden, Woudenberg, Austerlitz, het hele gebied daartussen betreft het.

De voorzitter: Dank u wel. Dank u wel voor het antwoord. Dan gaan we naar mevrouw Batteau van de Partij voor de Dieren.

Jesseka Batteau: Dank u wel, voorzitter. Mijn vraag ligt een beetje het verlengde van mijn collega de heer Schaddelee van de ChristenUnie. Zouden hondenbezitters in onze provincie het op prijs stellen als er een doelgroepgerichte educatie komt? Dus een moment of een bijeenkomst waarin er met deskundigen, en eventueel samen voorbereid met verenigingen die kennis hebben over hondengedrag, om daar samen een bijeenkomst over te organiseren, zodat precies die vragen die u allemaal stelt, vooral mevrouw Verwoerd stelt een heel aantal vragen, om die te beantwoorden en daar ook gewoon inhoudelijk antwoord op te geven. Zou dat helpen en zouden jullie dat op prijs stellen? En ik vraag het maar aan mevrouw Verwoerd, maar eigenlijk aan alle vier.

De voorzitter: Mevrouw Verwoerd.

Nana Verwoerd-Kessing: Als ik het correct heb is de vraag of wij er baat bij hebben dat iemand ons informeert over het gedrag van honden?

De voorzitter: En dat er een bijeenkomst wordt georganiseerd waarin hondenbezitters iets kunnen meegeven. Ik vul het nu maar even in, maar mevrouw Batteau, als u het nog even heel kort kan toelichten.

Jesseka Batteau: Er zijn natuurlijk een aantal voorlichtingsbijeenkomsten geweest voor veehouders en ook voor burgers per gemeente, maar je zou ook doelgroepgericht bijeenkomsten kunnen gaan organiseren, bijvoorbeeld voor hondenbezitters. Dus dat er een dialoog ontstaat met de doelgroep waar jullie eigenlijk namens spreken. Dus dat we deskundigen uitnodigen die hierover kunnen vertellen, de beslissing ook toelichten en uitleggen waarom dat is genomen, et cetera. Maar ook in samenspraak met kennis van hondengedrag.

De voorzitter: Ja, ik denk dat het duidelijk is. Mevrouw Verwoerd.

Nana Verwoerd-Kessing: Het doel daarvan ontgaat mij een beetje eerlijk gezegd. Ik denk dat dit vooraf had moeten gebeuren. Ik denk dat daaraan voorbij is gegaan. Ik vind dat heel erg zonde en ongepast eigenlijk. Nee, ik denk dat wat er gecommuniceerd is wel vrij duidelijk is, maar erg kort door de bocht en niet tijdig en dat er geen hoor en wederhoor is geweest.

De voorzitter: Dan gaan we naar- Ik zie daar ook nog opeens vragen naar boven komen, maar we gaan toch even hier het rijtje af. Mevrouw Hoek van 50 plus met een korte verhelderende vraag.

Mieke Hoek: Dank u, voorzitter. Het maakt eigenlijk niet zoveel uit aan wie ik de vraag stel, maar ik denk dat ik dat dan doe aan mevrouw Vegt. U heeft eigenlijk allemaal wel ongeveer een gelijk probleem geschetst, eigenlijk namelijk de wolf die heeft de vrijheid en al uw mede genoten van hondenbezitters ervaren eigenlijk hetzelfde in hetzelfde gebied.

De voorzitter: Wat is uw vraag?

Mieke Hoek: Mijn vraag is dat vindt u niet dat het eigenlijk op een groter gebied overleg moet komen met maatregelen, dat niet de wolf de vrijheid krijgt, maar dat u gewoon uw vrijheid kan behouden? Dus dat er meer maatregelen genomen worden van hoe gaan we met de wolf om? Nu is het tot de helft van het land, maar over een maand of drie, vier, zitten ze aan de-

De voorzitter: Mevrouw Hoek, dit is echt wel letterlijk wat al deze sprekers gewoon letterlijk hebben gezegd.

Mieke Hoek: Dan zitten ze aan de andere kant van het land en dan hebben we in het hele land het probleem. Maar mijn vraag nogmaals is, vindt u niet dat er op landelijk niveau hier maatregelen genomen wordt, dat u vrijheid terugkrijgt en dat de wolf beperkt is?

De voorzitter: Dat is wel echt een politieke vraag. Ik denk dat we de mening betreffende dit punt wel kennen.

Mevrouw Van der Vegt: Ik wil iets zeggen.

De voorzitter: Iets heel korts dan.

Mevrouw Van der Vegt: Dit is natuurlijk een provinciebesluit, maar wij gaan wel door totdat wij toch een losloopgebied krijgen want onze honden worden stapelgek. Ik heb een jachthond, waar ik van alles mee doe, en ik kan haar niet meer trainen, ik kan helemaal niks meer. Moet ik dan met de auto kilometers weg gaan rijden? Dat lijkt me een hele rare toestand, ook milieutechnisch gezien. Dus het stopt hier niet.

De voorzitter: Excuus. Ik zag nog twee vragen daar en twee vragen daar en dan hou ik op. Dus we gaan naar de heer Berends van de SGP.

Rein Berends: Dank u wel. Ik heb eigenlijk een vraag aan mevrouw Verwoerd. Heeft u nu aangegeven in uw betoog dat de keuze van het loslopen, bij een afwezigheid van wolven in het gebied, dat dit door de bezitters zelf genomen moet worden, dus dat het niet opgelegd wordt of dat dus verboden wordt? En denkt u dan bijvoorbeeld aan het ombuigen van een verbod naar een advies?

Nana Verwoerd-Kessing: Jazeker. Ik denk aan duidelijke adviezen over gedrag van wild, hoe je daarmee om kan gaan, en dat mensen zelf goed geïnformeerd het bos in kunnen en zelf die risicotaxatie zullen moeten maken en daar ook aansprakelijkheid voor dragen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van Gilse van de VVD.

Juliëtte van Gilse: Dank. Ik heb een vraag aan mevrouw Regenboog. Stel er zou in plaats van een aanlijnplicht een dringend aanlijnadvies worden gegeven, vanuit bijvoorbeeld de terreinbeherende organisaties, en dan wordt vervolgens bijvoorbeeld de verantwoordelijkheid bij de baasjes gelegd of zij zelf dat risico willen nemen. Zou dat voor jullie een verlichting geven?

Mevrouw Regenboog: Absoluut.

De voorzitter: Eén moment, dit is toch letterlijk wat de heer Berends net ook vroeg? Sorry jongens, laten we wel even een beetje opletten, beetje bij de les blijven, een beetje kritisch ook naar onszelf kijken. Kleine tip voor de heer Berends, straks misschien iets meer in de microfoon. Dank u wel, mijnheer Molenaar. Mevrouw Regenboog, u kunt er heel kort op ingaan, maar ik denk dat het een en ander al is gezegd.

Mevrouw Regenboog: Toch een heel belangrijk punt. Bedankt voor de vraag. Absoluut. Laat het een advisering, een adviesplicht zijn, wat ook in verband met het broedseizoen volgens mij gevraagd wordt aan de mensen met honden. Absoluut, de plicht er af en maak er een advies van.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw De Boer van de Partij van de Arbeid.

Wilma de Boer-Leijnsma: Dank u wel, voorzitter, en dank u wel voor de inspraak aan de dames. Ik ben zelf heel lang lid geweest van de kynologenclub, heb ook enig verstand van honden.

De voorzitter: Zei u net ook al.

Wilma de Boer-Leijnsma: Dus ik begrijp best de gevoelens, het is alleen wel zo dat het niet zo is dat het nu voor het eerst in Nederland ergens een aanlijngebod komt. Er zijn ook aanlijngeboden in landelijke gebieden als de koeien in de wei komen, omdat de hondenpoep bacteriën bevatten waar koeien ziek van kunnen worden en denk aan de steden, wat daar niet allemaal is. Dus laten we ons vooral ook realiseren dat het een groot voorrecht is dat wij hier in deze prachtige streek mogen wonen.

De voorzitter: Wat is uw vraag?

Wilma de Boer-Leijnsma: Mijn vraag is, aan mevrouw Van der Meer wou ik die vraag stellen, want u had het over dat het betrekken van de stakeholders zo belangrijk is van hondenbezitters, als die communicatie en het betrekken daarvan wel was gebeurd, was het dan voor u wel een acceptabel besluit geweest?

De voorzitter: Dat was een vraag aan mevrouw Van der Meer toch? Ja.

Mevrouw Van der Meer: Nee, punt.

De voorzitter: Kijk, dit zijn de antwoorden die de voorzitter wil. Nee hoor. Dank u wel. Dan gaan we tot slot naar de heer De Jong van Volt.

Amos de Jong: Dank voorzitter. Ik zou bijna niet meer durven, maar ik ga toch doen, want wij wilden ook de vraag stellen of de '...' zelf de verantwoordelijkheid kunnen nemen, dus dat het geen plicht is, maar dat antwoord begrijpen we. Een vervolgvraag van ons is dan, om goed te begrijpen waar het om gaat, een verduidelijkende vraag, en laat ik die stellen aan mevrouw Van der Meer. Vindt u dat de plicht eraf moet en dat u zelf kunt kiezen onder het huidige wolverbeleid of vindt u dat het wolverbeleid ook strenger moet dan om uw honden te beschermen?

De voorzitter: Mag ik heel even een momentje? Want dit is echt weer dezelfde vraag als eigenlijk, net wat andere vraag als de heer Berends.

Amos de Jong: Voorzitter, dit is niet dezelfde vraag.

De voorzitter: Je moet kritisch zijn.

Amos de Jong: Ja, u mag zeker kritisch zijn in uw positie, maar dit is een andere vraag, voorzitter.

De voorzitter: Oké. Mevrouw Van der Meer.

Mevrouw Van der Meer: Nou op basis van wat er nu is, vinden we wel dat we onze eigen verantwoordelijkheid kunnen nemen. Maar ja, dit is echt een hele ingewikkelde kwestie en eigenlijk willen wij een beetje wegblijven van de hele wolverdiscussie. Het gaat ons echt om gewoon dat wij onze honden uit kunnen laten zonder de lijnen en de wolverdiscussie, dat heeft u gisteravond ook wel gezien, hier gaan wij niet uitkomen.

De voorzitter: Ik heb een slokje water in mijn mond. Dank u wel voor het antwoord en alsnog dank voor de statenleden ook voor alle vragen en dank ook voor jullie alle vier voor deze antwoorden ook en uw inbreng. Dan gaan we naar het volgende en laatste blokje. Ik denk dat ik al voldoende wel eens mijn mening heb gegeven over de inhoud van de vragen en ook de vorm daarvan. Over de inhoud heb ik eigenlijk niet zo heel veel te zeggen natuurlijk, maar over de vorm wel. Nogmaals, wees kritisch, wees kort en wees vooral verhelderend. De laatste drie insprekers, de heer Hulsenbek, de heer Roos en mevrouw Wind, die wil ik graag naar voren roepen voor hun inbreng. Ik heb begrepen dat mevrouw Wind ook aan het eind van haar verhaal een petitie wil overhandigen. Die zal ze dan overhandigen aan mij, die ik namens de staten, namens jullie allemaal in ontvangst zal nemen. Mevrouw Van der Meer, u blijft zitten, de stoel is zodanig warm geworden dat u denkt-

Mevrouw Van der Meer: Ja, ik voel me heel comfortabel, maar nee, het ging me meer om dat mevrouw Wind een beetje zorgen had of ze haar verhaal wel goed zou kunnen vertellen.

De voorzitter: Dit is ongebruikelijk. U stelt me ook voor een dilemma vast.

Mevrouw Van der Meer: Ik zit hier alleen, ik zeg niks.

De voorzitter: Nee, ik weet het. Weet je, voor dit geval even, ook gewoon even om het nu goed te laten verlopen, wil ik u de kans geven om gewoon even te blijven zitten. Maar inderdaad, uw inbreng is voorbij. Dus u mag wellicht wat doorfluisen of wat dan ook, maar u bent net wel net aan de beurt geweest. We gaan beginnen. De heer Hulsenbek op persoonlijke titel, u krijgt vijf minuten.

David Hulsenbek: Dank u wel, voorzitter. Mijn naam is David Hulsenbek. Ik woon in de stad Utrecht. Ik ga iedere vrijdag met de hond lopen in dat prachtige bos. Sinds 15 maart jongstleden is er een nieuwe aanlijnplicht van kracht in de bosgebieden rondom de Leusderheide. Deze forse maatregel, die maar liefst de hele lente en zomer duurt naar het schijnt, is genomen door verschillende instanties, waaronder Staatsbosbeheer en de provincie Utrecht, op advies van wolvenexperts. Het doel is om confrontaties tussen wolven, honden en mensen te voorkomen, vooral nu er mogelijk wolvenwelpen in het gebied aanwezig zijn. Hoewel de intentie van de maatregel begrijpelijk is, roept deze maatregel vooral vraag over de plaats van de wolf in Nederland en de proportionaliteit van de genomen maatregelen. Nederland is reeds 138 jaar, sinds het jaar 1887, geen natuurlijke habitat meer voor de wolf. Ons land is in de tussentijd veranderd van een gebied met drie miljoen inwoners naar een dichtbevolkt cultuurlandschap met intensieve veeteelt. Bovendien is de hoeveelheid aaneengesloten bosgebied in Nederland nu beperkt. Indien we het bosoppervlakte als percentage van het grondgebied nemen en we kijken naar de 27 landen van de Europese Unie, staat Nederland op de voorlaatste en 26^e plaats. Slechts 11 procent van het Nederlandse landoppervlak bestaat uit bos, dit percentage is aanzienlijk lager dan in andere Europese landen waar de wolf leeft. Ter vergelijking, in Duitsland is het ongeveer 32 procent van het landoppervlak, in Polen 30 en in Zweden zelfs 69 procent. Zoals J.C. Bloem in 1947 al in zijn gedichten 'Domweg gelukkig, in de Dapperstraat', dat kennen jullie vast, al verzuchtte, en dan wat is natuur nog in het land? Een stukje bos ter grootte van een krant. Regels die ieder kind moet kennen. Al met al lijkt dit deel van Nederland ongeschikt voor de terugkeer van de wolf. Waar moet dat prachtige dier eigenlijk leven? Kennelijk hebben we ergens in de afgelopen jaren samen besloten om de wolf in Nederland te accommoderen. Dit terwijl het samenleven met een dier als de wolf inherente risico's met zich meebrengt, vraag dat maar aan de schapenboer op de Veluwe. In deze fase van de terugkeer van de wolf in Nederland gaan we heel druk aan de slag om die risico's te mitigeren en dat doen we dan niet door de risico's van de wolf te mitigeren, maar de bewoners en boeren te beperken. Ik vind dat een vreemde gang van zaken en sterker nog, kennelijk staan we die risico's ook toe in stedelijk gebied, althans op plekken waar de wolf überhaupt niet ongestoord kan leven. Bij de Leusderheide, waar we het over hebben, wordt de wolf, net als alle andere dieren overigens, gestoord door de herrie van het militair oefenterrein op de Leusderheide, laagvliegende gevechtshelikopters en tanks, die kent iedereen die daar loopt, die geluiden, en door de zeer actieve boskap in de wintermaanden en de talloze mountainbikers en ruiters. De vraag rijst daarmee of de aanlijnplicht de passende en proportionele maatregel is om mens en dier beter te laten samenleven. Hoewel de veiligheid vooropstaat, beperkt deze maatregel de bewegingsvrijheid van honden en hun eigenaren aanzienlijk. Er zijn alternatieve maatregelen denkbaar die minder ingrijpend zijn, zoals het plaatsen van waarschuwborden, het inzetten van boswachters om toezicht te houden. Daarnaast is het de vraag of de aanlijnplicht überhaupt de meest geschikte oplossing is voor het probleem. Zou het niet effectiever zijn om de wolf te verplaatsen naar gebieden waar deze van nature thuis wordt in

plaats van de leefomgeving van mens en huisdier aan te passen? Ook is er zoiets, en het werd al eerder genoemd, als het eigen risico van mensen. Waarom treedt de overheid hier eigenlijk überhaupt op? Bij mijn weten zijn de ons bekende risico's van de wolf nog niet helemaal gematerialiseerd. Dat kind wat omver is geduwd, is een verhaal. Er is een hond verdwenen en dat is allemaal heel vervelend, maar dat steekt wel schril af bij de dood van talloze schapen. Het gaat erom dat de overheid nu een risicovol dier laat loslopen om vervolgens uit alle macht regels te introduceren om de risico's te mitigeren. Waarom mogen mensen eigenlijk niet zelf beslissen welke risico's ze aanvaardbaar vinden? In de praktijk zou dat betekenen dat iedereen zelf kan bepalen of ze hun hond laten loslopen in het gebied. Nu moet me ook van het hart dat deze inspraakavond mosterd na de maaltijd is daar de maatregel al van kracht is, het kwam ook al eerder aan de orde vanavond. Dit wekt de indruk dat de beslissing al genomen is zonder voldoende inspraak van betrokken burgers. Tegelijkertijd is het goed dat we het bespreekbaar kunnen maken want de impact is fors, ook gezien de grote opkomst hier vanavond en de andere online en offline fora. Hoewel de veiligheid van mens en dier uiteraard voorop staat, roept de nieuwe aanlijnplicht vraag op over het plaats van de wolf in Nederland in de proportionaliteit van de genomen maatregelen. Het beperkte bosareaal in ons land, in combinatie met de hoge bevolkingsdichtheid en het intensieve gebruik van het bos door mens en dier, maakt Nederland ongeschikt als leefgebied voor de wolf. In plaats van ingrijpende maatregelen zoals de aanlijnplicht, zou er wellicht gekeken moeten naar alternatieve oplossingen die beter passen bij de Nederlandse situatie. Bovendien is het essentieel dat burgers tijdig worden betrokken bij besluitvorming die hun dagelijks leven beïnvloedt. Laten we hopen dat de inspraakavond, ondanks de late timing, alsnog ruimte is voor een open dialoog en ik dank u voor uw aandacht.

De voorzitter: En ik dank u voor uw inbreng. Dan gaan we naar de heer Roos namens hondenbezitters in Austerlitz. Mijnheer Roos, u krijgt ook vijf minuten. Goedenavond allemaal. Dank dat ik vanavond het woord mag nemen. We zijn hier met een dringende reden. Het gaat om een aanlijnverbod in Austerlitz en omgeving. Nog geen twee weken geleden werden we opgeschrikt. Gele bordjes, een verbod. Onze honden die altijd vrij rond konden rennen in het bos, moeten nu aan de lijn. Zonder waarschuwing, zonder overleg, zonder begrip. Dit is niet zomaar een verandering, dit is een klap in ons gezicht. Dit valt zwaar, heel zwaar. Velen van ons wonen juist voor dat bos voor de vrijheid, het is geen luxe, het is wie we zijn. En van de ene op de andere dag is dat ons afgenomen. Ik hoop dat u dat zich voor kan stellen. Jarenlang genieten we van iets van wat je dierbaar is, iets wat de dag kleur geeft, en dat is ineens weg. Dat gaat te ver, veel te ver, en we kunnen dit echt niet pikken. En weet u, het lijkt erop dat het allemaal draait om de wolf, om beheersing die faalt, om inschattingen die verkeerd waren en nog steeds verkeerd zijn. Waar is de visie? Waar is de uitleg? We worden in het duister gelaten en dan komt zo'n aanlijnplicht als een zogenaamde oplossing, een schijnmaatregel. Want laten we eerlijk zijn, lost dit iets op? Elke dag zijn er incidenten met wolven en met de nieuwe welpen op komst wordt het alleen maar erger. Dit verbod is een pleister op een gapende wond. Wij, wij betalen de prijs. En wat zien we nu? Boa's in ons bos, elke dag. Ze wijzen ons terecht en dreigen met boetes. Het kan toch niet waar zijn? Ons dorp verandert in een plek van boosheid, frustratie en angst. Er zijn inmiddels appgroepen waarin we delen waar de boa's zijn, een kat-en-muisspel, en dit leidt nergens toe. Dit is niet wie we zijn en dit is ook niet hoe het hoort te zijn. Daarom ben ik hier met een oproep, een pleidooi, haal die gele bordjes weg, verander de tekst, maak van die aanlijnplicht een keuze, eigen risico. Dat is helder, dat is eerlijk. Laat ons zelf beslissen. Iedereen snapt dat, iedereen kan zijn eigen afweging maken. Geef ons de vrijheid terug. Niet omdat het een gunst is, maar omdat het ons recht is. Maar ik sta hier niet alleen om te eisen, ik wil ook meedenken. Dit probleem met de wolf, met ons bos, met onze honden, het verdient een echte oplossing en ik bied hierbij mij mijn stem, mijn tijd, mijn ideeën om samen te zoeken naar wat werkt. We willen geen strijd, we willen geen boetes, we willen ons bos, ons leven zoals het hoort te zijn. En laten we stoppen met dit theater en aan tafel gaan, want dit werkt niet en dit mag ook niet zo doorgaan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, ruim binnen de tijd. Dan gaan we naar de laatste inspreker van vanavond, mevrouw Wind. U krijgt ook vijf minuten en na afloop overhandigt u de petitie.

Mevrouw Wind: Ik zou willen dat ik één minuut had, want ik vind het heel erg spannend. Geachte staten- en commissieleden, ik praat hier vanuit mezelf, maar weet dat dit voor vele inwoners van de Utrechtse Heuvelrug net zo speelt. Het losloopverbod dat van kracht is gegaan op 15 maart treft mijn honden en daarmee mij enorm. Vanaf de leeftijd van acht weken lopen mijn honden los in de bossen van Zeist en Austerlitz. Zij hebben van jongs af aan geleerd respect te hebben voor alles wat leeft en lopen nooit ver bij mij vandaan, jagen niet, vallen niemand lastig. Wel krijgen

ze van mij de ruimte om los van de lijn te snuffelen, van tempo te wisselen, te rollen en lekker met elkaar te spelen. Dit alles zorgt ervoor dat zij zowel lichamelijk als geestelijk gezond en in balans blijven. Het los laten lopen van je hond geeft je hond ook vertrouwen, wat goed is voor je onderlinge band. Het is mijn plicht als eigenaar om goed voor mijn dieren te zorgen en te voldoen aan hun basisbehoeften. Eten, drinken, slapen hun behoefte doen en ook loslopen zijn simpelweg basisbehoeften. Iedereen heeft zijn eigen reden om in een bepaald gebied te lopen en zijn hond uit te laten, dat kan te maken hebben met de plek waar je woont, je gezondheid, dat je graag contact hebt met andere baasjes en je hond graag laat spelen, of juist helemaal niet. Ik heb ook zo mijn redenen. Ik ben eigenaresse van drie flat-coated retrievers, drie grote, actieve honden, een ras dat slim is en ook uitdaging nodig heeft. Om ze uit te dagen gaan we van jongs af aan iedere week naar hondentraining. Ik steek daar veel tijd in. Ze mogen op die training doen waar ze voor gefokt zijn en wat in hun bloed zit. Dit maakt ze gelukkig en houdt ze in balans. Helaas kan ik ook dit niet meer doen en niet meer oefenen in het bos, waar ik eerder een dummy op het pad kon laten liggen en veertig meter door kon lopen om mijn hond die op te laten halen, kan dat niet meer, want dan word ik zelf achter die lijn aangesleept. Ik neem de verantwoordelijkheid voor mijn honden. Ik weet wat ik bij me heb en ben er ten alle tijden van bewust dat ze met zijn drieën zijn. Een tegemoetkomende hond maakt niet kennis met één hond, wat soms al spannend kan zijn, maar heeft gelijk drie snuiten in zijn gezicht en onder zijn staart en ontvangt wanneer mijn honden iets niet leuk vinden niet één snuit, maar gelijk drie. Mijn honden hebben elkaar en zowel zij als ik wandelen graag in alle rust. Het gaat om een enorm groot stuk bos, waar het nu van de ene op de andere dag niet meer toegestaan is om met je honden los te lopen. Honderden mensen maakten gebruik van dit bos zonder last van elkaar te hebben. Daarvoor is het namelijk groot genoeg. Er zijn weinig alternatieven als je ongestoord in alle rust veel kilometers met je hond wil maken. De losloopbieden die overblijven zijn kleiner, waren altijd al extreem druk bezocht en bieden geen ruimte voor de honderden mensen die nu elders moeten lopen. En ja, dan kunnen ze toch zeker aan de lange lijn? Heeft er ook maar iemand bij stilgestaan dat er ook mensen zijn met meer dan één hond? Eén hond aan de lijn is al knap lastig, zeker als je hond dat nooit gewend is geweest. Met drie is dat simpelweg niet te doen. Ik had mijn lijnen meegenomen, die ben ik vergeten mee te nemen. Dit zijn drie lijnen van tien meter, je kunt je voorstellen hoe dat er in het bos uit ziet, is niet grappig. Ja, is misschien heel grappig, maar voor mij niet. Mijn drie honden waren er niet van de een op de andere dag. Iedere hond die ik erbij heb genomen is een weloverwogen beslissing geweest. Kon ik ze bieden wat ze nodig hadden? Het antwoord daarop was altijd volmondig ja. Dat kon ik en dat kan ik nu dus niet meer. Het geluk en de gezondheid van mijn hond staat centraal in mijn leven en ineens word ik beperkt in wat ik ze te bieden heb. In dit besluit is totaal geen rekening gehouden met het welzijn van honderden honden, hun eigenaren en velen daarvan wonen al veel langer in Zeist en Austerlitz en lopen al veel langer in deze bossen dan de mogelijk zeven wolven die er nu zitten. Er wordt steeds gezegd de wolf was er al langer dan wij, maar als we het even over de provincie Utrecht hebben, waren de enige wolven die hier tot een paar jaar geleden te zien waren, de wolven in dierenpark Amersfoort, gehouden achter hekken van een paar meter hoog omdat ze gevaarlijk zijn. Ook wordt er gezegd dat wij moeten leren samenleven met de wolf, maar is dat niet de omgedraaide wereld? Zouden zij niet moeten leren samenleven met ons? Net als wij onze honden leren dat ze niet mogen jagen, niet tegen mensen op mogen springen, niet achter fietsers of paarden aan mogen gaan, hoeft de wolf maar één ding te leren en dat is om ons met rust te laten, zodat ook wij gebruik kunnen blijven maken van het bos. En nu lopen wij in het bos te klungelen met lange lijnen, opgejaagd door boa's uitgerust met meetlinten. Mijn honden lopen met hun oren in de nek, omdat ze ongemakkelijk zijn doordat er ineens een lange lijn achter zich aansleept, waar ze ook nog eens geregeld op gaan staan. Aan het uiteinde van die lijn zit een overspannen gestreste eigenaar continu knopen uit elkaar te halen. Waar iedereen altijd rekening met elkaar hield in een losloopgebied en berekend was op honden, is dat rekening houden ook van de een op de andere dag verdwenen. Het is alsof er nu op de borden staat honden aan de lijn en fietsers los. Dat zij ineens in grote getalen met hoge snelheid over de wandelpaden fietsen, is ook erg handig terwijl je je lijnen net uit de knoop staat te halen. Waar plaatsgemaakt wordt voor de een, wordt ruimte ingenomen door de ander en dat geldt dus nu al voor fietsers, maar zal ook zeker gaan gelden voor de wolf.

De voorzitter: Dank u wel. U heeft uiteindelijk wel gebruikgemaakt van de vijf minuten en niet van de één minuut. En ik begrijp dat u ook een petitie wil overhandigen.

Mevrouw Wind: Ik wil, namens nou eigenlijk de hele grote groep hondenbezitters die zich verenigd hebben, een petitie aanbieden die gestart is door Rianna Anwar Sani, zij kan hier helaas zelf vanavond niet bij zijn. Wij vragen in die petitie de losloopgebieden te behouden en niet generiek de aanlijnplicht uit te breiden, genuanceerd beleid te voeren door

risicozones te benoemen zonder een algeheel verbod op loslopen, hondenbezitters actief te betrekken bij beleidsvorming, zodat realistische oplossingen kunnen worden gevonden. De petitie is ondertussen getekend door 1280 mensen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we even op de foto. Voor mezelf laat ik dan wel applaus toe. Nee hoor. Dan gaan we over tot de vragen. Dus inderdaad, blijft u vooral zitten. Ik kijk even rond of er vragen zijn van de fracties. Ik zie er daar twee, ik zie er daar één. Dan beginnen we met de heer Manders van D66.

Evert Manders: Ik had een vraag voor de heer Hulsenbek. U heeft het veel gehad over het eigen risico, dat het een eigen keuze moet zijn om die hond aangelijnd te houden of los te laten lopen. Maar ja, wij kunnen juridisch gezien heel weinig dat die wolf er zit en die aanlijningsplicht is dus ook vooral om de wolf te beschermen en de pups tegenover de loslopende hond. Dus als u het heeft over de eigen risico, heeft u het dan over het risico voor uw eigen veiligheid of ook compensatie als er straks iets gebeurt met dus de wolf, die nu die beschermde status heeft die wij moeten beschermen gewoon juridisch gezien?

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Hulsenbek.

David Hulsenbek: Ik heb het met name over mijn eigen veiligheid en de veiligheid van mijn hond.

De voorzitter: Mijn microfoon ging weer uit. Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Berends van de SGP.

Rein Berends: Dank u wel. Ik heb eigenlijk een vraag aan mijnheer Hulsenbek. Is het niet gebruikelijk dat door de meerdere terreinbeheerders een aanlijnperiode ingesteld wordt in het broedseizoen, van 15 maart tot 15 juli? Waarom is het nu anders?

David Hulsenbek: Dan vraagt u mij naar iets waar ik helemaal geen verstand van heb, kan ik ook niet beantwoorden.

De voorzitter: Is inderdaad een best specialistische vraag die u wellicht zou kunnen stellen aan de gedeputeerde uiteindelijk, als jullie dit gaan agenderen. Ik zeg even maar wat.

Rein Berends: Nee, maar mijn vraag is aan de hondenbezitters. Ben er zelf ook een hoor. Dat is de vraag. Die instelling die komt altijd, vaak in het voorjaar, in verband met die jonge kalveren en zo van de weiden. Op dat moment als dat ingesteld wordt, dan is er blijkbaar niet zoveel moeite met de gesloten periode, van 15 maart tot 15 juli dan.

David Hulsenbek: Dat geldt wellicht voor andere gebieden, maar ik ben niet bekend met dat dat ook bij Austerlitz geldt. Ik zie daar geen borden over staan, dus ik weet daar ook echt niets van. Sorry, ik kan uw vraag niet beantwoorden.

De voorzitter: Nee, om context te geven. Ik meen dat er gewoon even feitelijk normaliter niet een aanlijnplicht is in dit gebied, anders dan nu. Dus ik snap ergens de stelling van uw vraag, maar ja, het is even lastig te beantwoorden. Dan gaan we naar de heer Schaddelee van de ChristenUnie.

Arne Schaddelee: Dank voorzitter. Ik begrijp heel goed de roep om wat meer nuance in ons beleid en ik hoor tegelijkertijd ook mijnheer Roos zeggen dat er dagelijks incidenten zijn. Kunt u daar iets meer over vertellen? Over incidenten tussen hondenbezitters en de wolf.

De voorzitter: Mijnheer Roos.

De heer Roos: Het gaat vooral in het algemeen. Ik heb een app van heel Nederland dat er incidenten zijn, dus er is gewoon gedoe met de wolf en dat blijft zo. Dat wordt niet minder omdat er meer wolven komen, dus ook in ons gebied.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Roos. Zijn er verder nog vragen vanuit de fracties? Ik zie verder geen handen, dus dan sluiten we eigenlijk dit ook nu af. Ik dank jullie allen nogmaals voor uw inbreng.

4. Sluiting

De voorzitter: Dan zijn we ook aangekomen bij de sluiting. Ik moet wel zeggen dat ik het op zich eigenlijk wel een geslaagde avond vind. Ik hoop dat u dat gevoel ook heeft, want we hebben eigenlijk het net wel echt binnen de tijd gehaald. We gaan nu over naar echt het allerleukste gedeelte natuurlijk, dat we lekker informeel met elkaar kunnen napraten onder het genot, zoals ik al zei, van een alcoholvrij wijntje, een biertje, of een colaatje of wat dan ook. En de nootjes. Ik zie u allen straks. Dank u wel.